

Helyzetkép a külkereskedelemről, 2017

Tartalom

Összefoglalás	3
1. Nemzetközi kitekintés.....	4
1.1. A termékek és szolgáltatások külkereskedelmi forgalmának alakulása a GDP szerinti elszámolás alapján.....	4
1.2. Külkereskedelmi termékforgalom	6
1.3. Szolgáltatás-külkereskedelem	8
2. A magyar külkereskedelem nemzetgazdasági vonatkozásai.....	11
3. Magyarország külkereskedelmi termékforgalma.....	13
3.1. A termékkivitel áruszerkezete	13
3.2. A termékbefozatal áruszerkezete.....	16
3.3. A külkereskedelmi termékforgalom relációs szerkezete	18
3.4. A külkereskedelmi termékforgalom egyenlege.....	20
3.5. Külkereskedelmi termékárak.....	21
3.6. A külkereskedelmi termékforgalom alakulása vállalati jellemzők szerint	24
4. Magyarország szolgáltatás-külkereskedelmi forgalma.....	26
4.1. A szolgáltatások külkereskedelme szolgáltatáscsoportok szerint	26
4.1.1. Turizmus	26
4.1.2. Szállítási szolgáltatások	28
4.1.3. Üzleti és kormányzati szolgáltatások.....	30
4.2. A szolgáltatás-külkereskedelem alakulása vállalati jellemzők szerint.....	32
4.2.1. Üzleti szolgáltatások.....	32
4.2.2. Szállítási szolgáltatások	33
5. Módszertani információk	35
Jelmagyarázat	
Elérhetőségek	

Összefoglalás

2017-ben a világ termék-külkereskedelmének volumene 4,7%-kal emelkedett az előzetes adatok szerint.¹ A növekedésben – amely 2011 óta a legerősebb – elsősorban a ciklikus tényezők, különösen a beruházások és a fogyasztás bővülése játszott közre. 2017-ben a globális külkereskedelmi forgalom dollárban mért növekedési üteme (11% az áruexport, 7,4% a szolgáltatások exportja esetében) még erősebb volt, ami a növekvő volumenen túl az emelkedő árakat is tükrözi. Az Európai Unió tagállamainak a világ többi országával folytatott termék-külkereskedelmében mindkét forgalmi irányban nőtt az értékadatok. Az export 1879 milliárd eurót tett ki, ami 7,7%-kal meghaladta a 2016. évit. Az import 8,5%-os növekedéssel, 1858 milliárd eurós szinten zárt. Az EU-28-tagországok külkereskedelmi mérlege 21 milliárd eurós aktívumot mutatott, amely 11 milliárd euróval kisebb volt az előző évinél.

Magyarországon 2017-ben is folytatódott a növekedés a külkereskedelemben. A **termékforgalomra** vonatkozó előzetes adatok szerint a kivitel értéke 31,1 ezer milliárd, a behozatalé 28,6 ezer milliárd forint volt, ami folyó áron a forgalom 7,4, illetve 10%-os növekedését jelentette az előző évihez képest. A termék-külkereskedelmi egyenleg 2,5 ezer milliárd forint (8,1 milliárd eurós) többletet mutatott, 528 milliárd forinttal (1,6 milliárd euróval) romlott az előző évhez képest. A külkereskedelmi termékforgalom volumene is tovább bővült, az export 5,8, az import 8,2%-kal nőtt 2016-hoz képest.

Az Európai Unió tagországaival folytatott termék-külkereskedelemben a kivitel értéke 7,4, a behozatalé 8,2%-kal bővült. Az EU-n kívüli országok relációjában is 7,4%-kal nőtt az export értéke, míg az importé 18%-kal haladta meg az előző évit. Mindez azt eredményezte, hogy az **EU részesedése** az exportban változatlanul 79% volt, az importban viszont 1,5 százalékponttal, 77%-ra csökkent.

2017-ben a termékb behozatal **forintban mért árszínvonala** 1,9, a kivitelé 1,5%-kal nőtt az előző évihez viszonyítva. A cserearány 0,4%-kal romlott. A forint a főbb devizákhoz képest 0,1, ezen belül az euróhoz viszonyítva éves szinten 0,7, a dollárhoz hasonlítva 2,5%-kal erősödött.

2017-ben a nemzetgazdaság termékimportjának 38, -exportjának 25%-át a 250 főnél kevesebbet foglalkoztató (kis- és közép-) vállalatok végezték. Míg a mezőgazdaság forgalmának több mint a felét a kisvállalkozások adták, addig az ipar területén a 249 fő feletti létszámú vállalkozások domináltak. A külkereskedelmi forgalom a forgalmazók száma szerint erősen koncentrált, az ezer legnagyobb forgalmazó adta a teljes import értékének 80, az exportnak 88%-át.

Bár a **szolgáltatások** külkereskedelmi forgalma lényegesen alacsonyabb a termékforgalomnál, jelentősége és részesedése a külkereskedelmi többletből egyre nő. Magyarországon 2017-ben a szolgáltatások exportja 7,4 ezer milliárd, importja 4,9 ezer milliárd forintot tett ki. A szolgáltatás-külkereskedelem egyenlege 2,5 ezer milliárd forint (8,1 milliárd euró) többletet mutatott, ami 183 milliárd forinttal (0,6 milliárd euróval) javult az előző évihez képest.

Az Európai Unió tagországaival folytatott szolgáltatás-külkereskedelemben a kivitel értéke 7,2, a behozatalé 5,1%-kal nőtt. Az EU-n kívüli országok relációjában az export értéke 5,0, az importé 8,2%-kal bővült. Mindez azt eredményezte, hogy az EU részesedése exportban 0,4 százalékponttal, 71%-ra növekedett, importban viszont 0,6 százalékponttal, 73%-ra csökkent.

A vállalati jellemzők alapján megfigyelhető, hogy az üzleti és szállítási szolgáltatásokat együtt vizsgálva (kivéve a pénzügyi és biztosítási szolgáltatásokat), az árutermelő ágazatok is jelentős mértékben részt vettek a szolgáltatás-külkereskedelemben (a forgalom közel negyede hozzájuk köthető). A legtöbb szolgáltatást a szállítással és raktározással foglalkozó, külföldi tulajdonban lévő nagyvállalatok nyújtották (üzleti és szállítási szolgáltatások exportjának 28%-át), míg importban a mezőgazdasági és ipari vállalatok szerepe volt kiemelkedő (üzleti és szállítási szolgáltatások importjának 32%-a), amelyek ugyancsak külföldi tulajdoni háttérrel és 249 főt meghaladó alkalmazotti létszámmal rendelkeztek.

¹ Forrás: WTO Strong trade growth in 2018 rests on policy choices./ Details on trade developments in 2017. WTO, 2018. Utolsó letöltés: 2018. április 17.

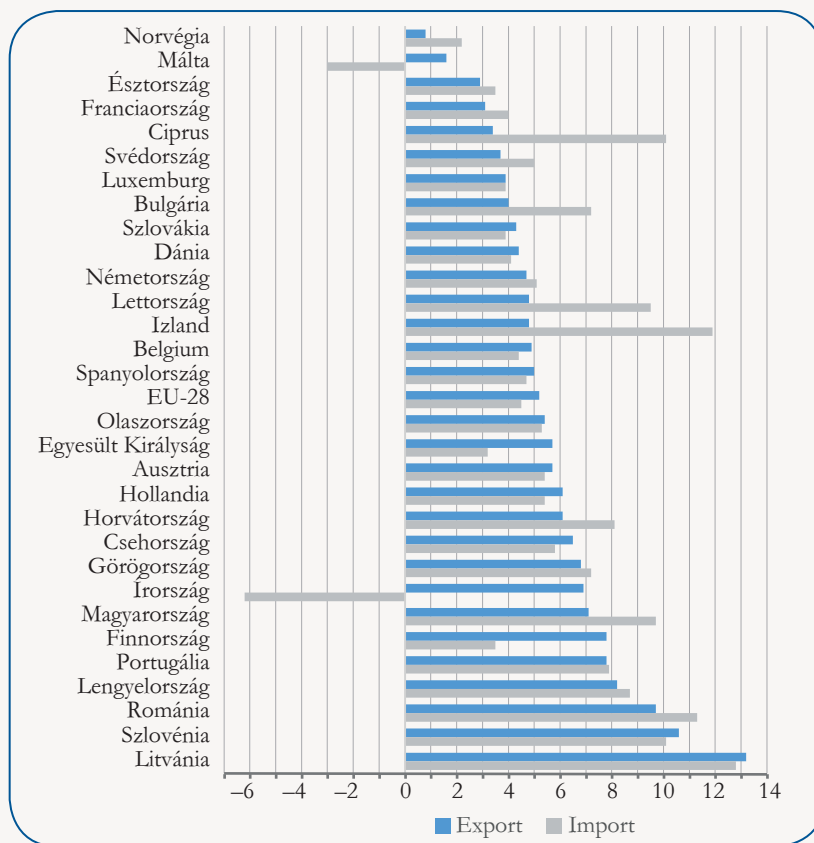
1. Nemzetközi kitekintés

1.1. A termékek és szolgáltatások külkereskedelmi forgalmának alakulása a GDP szerinti elszámolás alapján

Az egyes országok exportvolumenének (GDP szerinti elszámolás alapján termék és szolgáltatás együtt) alakulása változó, alapvetően lassuló növekedést mutatott 2017-ben az előző évihez képest. A gazdasági súlyukat tekintve kiemelkedő, nem európai országok közül az Egyesült Államok exportvolumenének növekedését – a 2016. évi csökkenés után – az előrejelzések szerint 3% körülire becsülik. Kína exportjánál a 2016. évi 1%-os emelkedés után 9% körüli növekedés várható, ugyanakkor az olyan nagyobb exportáló országoknál, mint Oroszország, Brazília és Törökország szintén 10%-os volumenbővülés várható².

1. ábra

Export- és importváltozás egyes európai országokban, 2017
(az előző évhez képest)

Forrás: Eurostat adatbázis. Letöltés ideje: 2018. április 18.

Az EU-28 tagállamainak exportvolumene 2017-ben a 2016. évi 3,5%-hoz képest nagyobb mértékben, 5,2%-kal nőtt. A legnagyobb, 13,2%-os bővülést Litvánia érte el, amelyet a rangsorban Szlovénia (10,6%), valamint Románia (9,7%) követett. A nagyobb európai uniós tagországok közül Németország exportja 4,7, Franciaországé 3,1, Spanyolországé 5,0, az Egyesült Királyságé pedig 5,7%-kal emelkedett. Magyarország exportvolumene 7,1%-kal növekedett.

Az import volumene (GDP szerinti elszámolás alapján termék és szolgáltatás együtt) szintén jelentős különbségeket mutatott országonként.

² Nemzetközi Valutaalap adatbázisa, előrejelzés.

Az EU-28 tagállamainak importja 4,5%-kal növekedett, ezen belül a legjelentősebb (12,8%-os) növekedést Litvánia érte el, amelyet a rangsorban Izland és Románia behozatali volumenének bővülése követett, 11,9, illetve 11,3%-kal. A nagyobb uniós tagállamok közül Németország behozatala 5,1, Franciaországé 4,0, Spanyolországé 4,7, az Egyesült Királyságé pedig 3,2%-kal emelkedett. Írország (–6,2%) és Málta (–3,0%) importja csökkent.

1. tábla

A külkereskedelmi mérleg a GDP százalékában egyes kiemelt országokban

(%)

Ország	2015	2016	2017
Luxemburg	35,2	35,1	36,0
Írország	33,1	22,0	32,1
Málta	7,1	11,4	17,2
Hollandia	10,6	11,0	11,7
Szlovénia	8,6	9,2	9,7
Magyarország	8,9	10,1	7,8
Németország	8,0	8,0	7,6
Csehország	6,0	7,5	7,2
Dánia	7,3	6,2	7,1
Észtország	4,0	3,9	4,3
Svédország	4,9	4,8	4,2
Izland	7,3	6,3	4,1
Lengyelország	3,1	4,0	4,1
EU-28	3,5	3,4	3,6
Ausztria	3,7	3,4	3,4
Szlovákia	1,6	3,5	3,4
Olaszország	2,9	3,3	3,1
Spanyolország	2,3	3,0	2,7
Horvátország	2,4	2,8	2,2
Litvánia	–0,5	1,3	2,0
Norvégia	5,6	0,9	2,0
Bulgária	0,1	4,3	1,5
Portugália	0,6	1,1	1,0
Belgium	1,4	1,3	0,7
Finnország	–0,5	–0,7	0,5
Görögország	0,1	–0,7	–1,1
Lettország	–0,5	0,9	–1,3
Egyesült Királyság	–1,7	–2,1	–1,4
Románia	–0,6	–0,9	–2,1
Franciaország	–1,5	–1,9	–2,5
Ciprus	0,8	–0,8	–4
Egyesült Államok	–2,8	0,0	— ^{a)}
Kína	3,5	–4,5	— ^{a)}
Oroszország	8,3	6,0	— ^{a)}
Japán	–0,4	–1,4	— ^{a)}

Forrás: Eurostat, OECD adatbázis. Letöltés ideje: 2018. április 18.

^{a)} A letöltés időpontjában nem állt rendelkezésre adat.

A külkereskedelem egyenlege egy-két kivételtől eltekintve az országok többségében nem változott jelentősen. Az EU-28 tagországok külkereskedelmi többlete a 2017. évi GDP 3,6%-a volt, amely kismértékben növekedett az előző évekhez képest. Az európai uniós tagországok közül a legnagyobb GDP-arányos többlettel Luxemburg (36%) rendelkezett, de igen kedvező helyzetben volt még Írország (32,1%) is (utóbbiban egy nagyobb változás következett be, a mutató értéke visszaállt a 2015-ös szintre). Az unió legnagyobb gazdasága, Németország a tavalyi évet a 2015–2016-osat megközelítő GDP-hez viszonyított aktívummal zárta (7,6%). A vizsgált időszakban jelentősen nőtt Málta aktívuma, míg

Svédorszáé és Hollandiáé érdemben nem változott. Magyarország GDP-arányos egyenlege a 2015-ben mért 8,9, és a 2016. évi 10,1%-os aktívum után 2017-ben 7,8%-ra csökkent. A környező országok közül Ausztria GDP-arányos többlete 2017-ben stagnált (3,4%). A negatív egyenleggel rendelkező Románia külkereskedelmi hiánya a bruttó hazai termékhez viszonyítva tovább növekedett, elérte a 2,1%-ot.

1.2. Külkereskedelmi termékforgalom

A világkereskedelmi folyamatok alakulása

2017-ben a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) előzetes adatai szerint a világ termék-külkereskedelmének **volumene 4,7%-kal emelkedett.**³ Ez a volumenbővülés a korábbi évek 2–3%-os növekedési üteméhez képest magasnak mondható, amely elsősorban a beruházások és a fogyasztás emelkedésével függ össze.

A világkereskedelem volumenének növekedését a **régiók közül** leginkább Ázsia növekvő importkereslete vezérelte. Az áruexport-forgalom helyreállítása volt megfigyelhető Észak-Amerika, Dél- és Közép-Amerika, valamint a Karib-térség, Európa és Ázsia régióiban. Az importnövekedés leginkább Európában (első félévben 1,4%, a második félévben, 4,1%), Dél- és Közép-Amerikában, valamint a Karib-térségben (első félévben 1,5%, a második félévben, 6,6%) gyorsult fel ebben az időszakban. Ázsia 2017-ben valamennyi régió közül a leggyorsabb növekedést érte el, exportoldalon 6,7, importoldalon pedig 9,6%-kal. Észak-Amerika a 2016-os stagnálást követően kivitelben 4,2, behozatalban 4,0%-os bővülést produkált. Dél- és Közép-Amerika, valamint a karibi országok importja 2017-ben 4,0%-kal emelkedett. Eközben az európai kereskedelmi forgalom mérsékelt ütemben nőtt tovább, exportoldalon 3,5, míg importoldalon 2,5%-kal.

Az **egyéb régiók** körébe tartozó Afrika, Közel-Kelet és a Független Államok Közössége tartósan bizonyuló exportnövekedést mutattak (2017-ben 2,3%), mivel az olaj és más természeti erőforrások iránti kereslet mennyiségi szempontból stabilnak bizonyult. Importoldalon – elsősorban a magasabb nyersanyagárak miatt – kismértékű, 0,9%-os növekedés jellemző. Az energiaárak 2016 januárjától megduplázódtak, habár az olaj hordónkénti ára (70 USD) még mindig elmaradt a 2014-es (100 USD) szinttől.

Ázsia jelentős szerepet képviselt a világkereskedelmi áruforgalom helyreállításában export- és importoldalon egyaránt. 2017-ben kivitelben 2,3 százalékponttal járult hozzá a 4,5%-os globális növekedéshez, vagyis a teljes növekedés 51%-ával. Behozatalban pedig 2,9 százalékponttal növelte a 4,8%-os importbővülést, így a teljes növekedés 60%-át adta. 2017-ben Európa szerepe az importforgalom növekedésében kevésbé volt meghatározó, mint előző évben, viszont Dél- és Közép-Amerika, valamint a Karib-térség 2013 óta először pozitívan befolyásolta az import növekedését, mivel Brazília túljutott a recesszió.

Az Európai Unió termék-külkereskedelmi folyamatainak alakulása

Az Európai Unió tagállamainak a világ többi országával folytatott termék-külkereskedelmében mindkét forgalmi irányt tekintve nőttek az értékek.⁴ Az export értéke 1879 milliárd eurót tett ki, ami 7,7%-kal meghaladta a 2016. évet. Az import 8,5%-os növekedéssel, 1858 milliárd eurós szinten zárt. Az EU-28 külkereskedelmi mérlege 21 milliárd eurós, az előző évinél 11 milliárd euróval kisebb aktívumot mutatott.

Az unió külkereskedelmi **partnerszerkezetére** alapvetően a stabilitás jellemző, 2017-ben a tíz legfontosabb partnerországát ugyanazok az államok alkották, mint az előző évben. Az EU 2017-ben jelentősen növelte Kínába, Oroszországba és Dél-Koreába irányuló exportját. Az Oroszországból származó import a tavalyi visszaesést követően 2017-ben több mint ötödével meghaladta a 2016. évet. Ugyanez a tendencia figyelhető meg a Norvégiából és Dél-Koreából származó importnál is, az előbbinél az energiahordozók árának, az utóbbinál pedig a gépek és szállítóeszközöknek köszönhetően.

³ Forrás: WTO Strong trade growth in 2018 rests on policy choices./ Details on trade developments in 2017. WTO, 2018. Utolsó letöltés: 2018. április 17.

⁴ Forrás: Eurostat-adatbázis. Letöltés ideje: 2018. április. 17.

2017-ben az Európai Unió külkereskedelmében a legjelentősebb súlyú **árufőcsoportot** a gépek és szállítóeszközök képviselték, az exportban 42, az importforgalomban 32%-os aránnyal. Ezt követte – az előző évihez hasonlóan – a feldolgozott termékek csoportja, a behozatalban 26, a kivitelben 23%-os részesedéssel. Az EU-ba érkező import 18%-át az energiahordozók adták, exportból ez a tétel 5%-kal részesedett. Az előző évihez képest a legjelentősebb (behozatalban 3, kivitelben 1 százalékpont) részaránynövekedés ennél a termékcsoporthoz következett be.

2. tábla

Az Európai Unió tíz legfontosabb külkereskedelmi partnere, 2017

Ország	Export			Import		
	milliárd euró	értékindex, 2016=100,0%	részesedés, %	milliárd euró	értékindex, 2016=100,0%	részesedés, %
Egyesült Államok	375,8	103,3	20,0	256,2	102,3	13,8
Kína (kivéve Hongkong)	198,2	116,8	10,5	374,8	108,6	20,2
Svájc	150,8	106,0	8,0	110,4	90,7	5,9
Oroszország	86,2	119,0	4,6	145,1	122,0	7,8
Törökország	84,5	108,4	4,5	69,8	104,5	3,8
Japán	60,5	104,2	3,2	68,9	103,3	3,7
Norvégia	50,7	104,9	2,7	77,4	122,3	4,2
Dél-Korea	49,8	112,9	2,7	50,0	120,1	2,7
India	41,7	110,4	2,2	44,2	112,3	2,4
Kanada	37,7	107,2	2,0	31,4	107,8	1,7
Összesen	1879,4	107,7	100,0	1 858,3	108,5	100,0

2. ábra

Az Európai Unió külkereskedelmének termékösszetétele, 2017, %

2017-ben az európai uniós **tagállamok egymás közötti termékforgalma** 7,5%-kal nőtt 2016-hoz képest, elérve a 3347 milliárd eurós szintet. Majdnem mindegyik tagországban az unióból érkező termékek adták az import- és exportforgalom többségét, 2017-ben az EU teljes külkereskedelmi forgalmának 64%-át tette ki a közösségen belüli árumozgás. Az exportot tekintve Szlovákiában volt a legmagasabb az uniós tagállamokba történő kivitel aránya (86%), míg Cipruson a legalacsonyabb (38%). A luxemburgi import 83%-a érkezett valamely másik uniós országból, míg Hollandiánál ez az arány mindössze 46%-ot tett ki.

1.3. Szolgáltatás-külkereskedelem⁵

A világkereskedelem egyik legjelentősebb szereplőjének, az Egyesült Államoknak a szolgáltatásexportja folyó áron dollárban 3,8%-kal nőtt 2017-ben. A három nagyobb szolgáltatáscsoport közül a szállítási szolgáltatások exportja 2,6%-kal emelkedett, a turizusból származó bevétel minimálisan, 1,1%-kal csökkent, az egyéb üzleti szolgáltatásokból származó bevétel 8,6%-kal növekedett 2016-hoz képest. A legnagyobb növekedés a biztosítási szolgáltatásoknál volt tapasztalható (9%). Az import szintén bővült (6,6%). A szállítási szolgáltatáscsoport importjának értéke 4,5, az amerikai turisták külföldi kiadása 9,4, az egyéb üzleti szolgáltatások importjának értéke pedig 5,9%-kal növekedett 2017-ben. A legnagyobb mértékű növekedés a turisztikai kiadásoknál volt megfigyelhető, ezt követték a pénzügyi szolgáltatások (9,2%-kal).⁶

2016-hoz képest Litvánia EU-ba irányuló exportja növekedett a legjelentősebb mértékben, 26,7%-kal, ezt követte Románia 15,7%-kal. Csökkenés az EU-tagállamok kivitele esetében nem fordult elő, közülük Dánia exportforgalmának növekedése volt a legmérsékeltebb (1,2%).

3. tábla

A tíz legnagyobb EU-n belüli szolgáltatásexport-, illetve szolgáltatásimport-forgalmat lebonyolító tagállam*, 2017

Ország	Folyó áron, milliárd euró	Előző év =100,0%
Export		
Összesen (EU-28)	1 128,4	107,9
1. Németország	137,2	105,8
2. Franciaország	127,0	108,6
3. Egyesült Királyság	123,4	106,2
4. Hollandia	93,6	112,3
5. Spanyolország	77,9	108,0
6. Írország	76,3	110,9
7. Belgium	73,1	103,8
8. Luxemburg	65,9	105,8
9. Olaszország	55,1	109,4
10. Ausztria	45,2	107,1
Kiemelt országok együtt	874,8	107,7
Import		
Összesen (EU-28)	258,5	106,2
1. Németország	167,3	103,9
2. Franciaország	136,1	103,7
3. Egyesült Királyság	97,0	101,3
4. Belgium	79,3	106,1
5. Hollandia	71,4	105,6
6. Olaszország	65,3	109,9
7. Írország	60,5	110,5
8. Spanyolország	45,9	106,5
9. Luxemburg	44,0	105,4
10. Svédország	41,5	113,2
Kiemelt országok együtt	808,3	105,5

*Az adatok kizárólag az EU-tagállamokba irányuló exportot, illetve az EU-tagállamokból származó importot tartalmazzák. Letöltés ideje: 2018. 05. 23.

Forrás: Balance of payments by country - quarterly data (BPM6) [bop_c6_q] <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.

⁵ Jelen kiadvány készítésének időpontjában a szolgáltatás-külkereskedelmi adatok túlnyomórészt az európai országokra és azok Európai Unió belüli kereskedelmére, valamint az Amerikai Egyesült Államokra vonatkozóan voltak elérhetőek, ezért az elemzés is ezekre az országokra fókuszál.

⁶ Forrás: <https://www.bea.gov/newsreleases/international/trade/tradnewsrelease.htm>

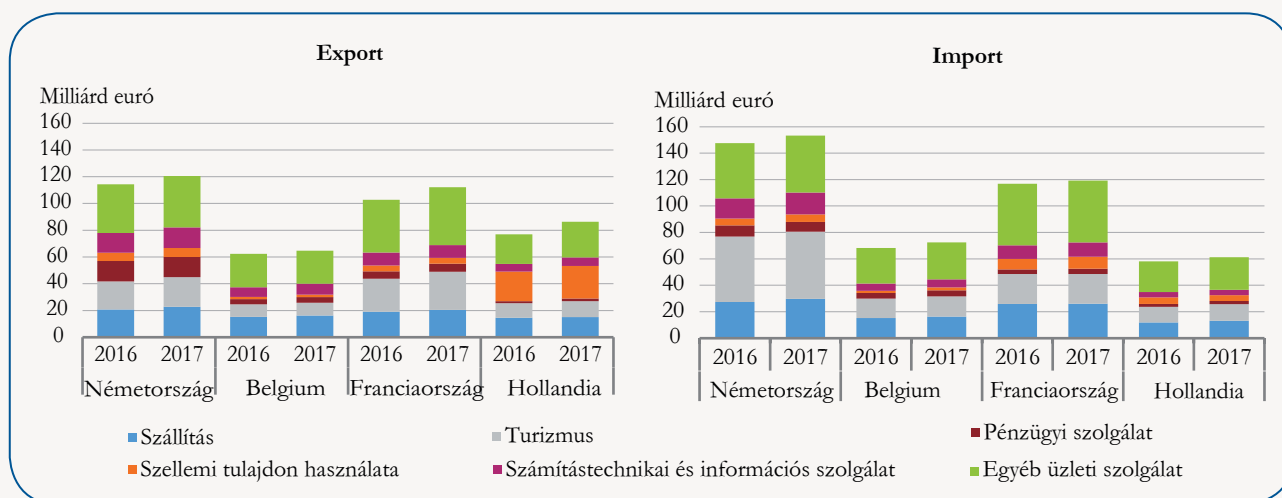
Az import Romániában (28,5%) és Horvátországban (19,4%) növekedett a legnagyobb mértékben, és egyik tagállamban sem csökkent.

A legkiemelkedőbb forgalmú EU-tagállamok Magyarország számára is fontos szolgáltatás-külkereskedelmi partnerek, a felsoroltak többsége évről évre megtalálható Magyarország 10 legfontosabb partnerei között.

E kiemelt országok többségében a forgalom elsősorban egyéb üzleti és szállítási szolgáltatásokból, valamint turizmusból tevődött össze. Ezen kívül jelentős volt a számítástechnikai és információs szolgáltatások, a pénzügyi szolgáltatások és a szellemi tulajdon használatáért kapott/fizetett díjak forgalma is.

3. ábra

A legnagyobb EU-n belüli szolgáltatás-külkereskedelmi forgalmat lebonyolító tagállamok forgalmának szerkezete*

*Az adatok kizárólag az EU-tagállamokba irányuló exportot, illetve az EU-tagállamokból származó importot tartalmazzák.

Forrás: Balance of payments by country – quarterly data (BPM6) [bop_c6_q] <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.

Németország exportforgalma a szállítási szolgáltatáscsoportban növekedett legnagyobb mértékben, 10,3%-kal, az importoldalán pedig a szellemi tulajdon használatáért fizetett díjakban következett be a legjelentősebb, 12,6%-os bővülés.

Belgium és Franciaország exportjának tekintetében említést érdemelnek a számítástechnikai és információs, valamint az egyéb üzleti szolgáltatások, azonban a változás iránya eltérő a két országnál: Belgiumban a számítástechnikai szolgáltatások exportja 15,5%-kal nőtt, Franciaországban 1,2%-kal csökkent. Az egyéb üzleti szolgáltatások exportforgalma Belgium esetében 1,5%-kal mérséklődött (az ország szolgáltatás-külkereskedelmi forgalmán belül ebben a csoportban volt a legnagyobb a csökkenés), Franciaországban viszont 9,6%-kal emelkedett. Belgiumban a szellemi tulajdon használatáért fizetett díjak importja 36,7%-kal emelkedett, Franciaország importjában szintén itt következett be a legnagyobb (13,6%-os) növekedés.

Hollandia esetében mind export-, mind importoldalán a pénzügyi szolgáltatások forgalmának változása emelhető ki, a kivitel 21,6, a behozatal pedig 12,8%-kal növekedett.

4. tábla

**A legnagyobb EU-n belüli szolgáltatás-külkereskedelmi forgalmat lebonyolító tagállamok
forgalomszerkezetének változása*, 2017**

Szolgáltatás- csoportok	Németország			Belgium			Franciaország			Hollandia		
	szolgáltatás-külkereskedelmi forgalma											
	milliárd euró		előző év = 100,0%	milliárd euró		előző év = 100,0%	milliárd euró		előző év = 100,0%	milliárd euró		előző év = 100,0%
	2016	2017		milliárd euró, 2016	milliárd euró, 2017		milliárd euró, 2016	milliárd euró, 2017		milliárd euró, 2016	milliárd euró, 2017	
Export												
Szállítás	20,7	22,9	110,3	15,3	16,3	106,3	19,2	20,4	106,5	14,6	15,1	103,8
Turizmus	21,1	22,0	104,5	9,4	9,6	102,1	24,5	28,5	116,1	10,9	12,0	109,7
Pénzügyi szolgáltatások	15,2	15,1	99,6	3,7	4,2	111,6	5,6	6,0	108,2	1,6	1,9	121,6
Szellemi tulajdon használatáért kapott díjak	6,2	6,7	108,7	1,8	1,8	99,2	4,3	4,4	101,1	22,0	24,3	110,6
Számítástechnikai és információs szolgáltatások	14,7	15,3	104,1	7,1	8,2	115,5	9,8	9,6	98,8	5,8	6,3	109,4
Egyéb üzleti szolgáltatások	36,4	38,4	105,5	24,9	24,5	98,5	39,4	43,2	109,6	22,1	26,6	120,2
Import												
Szállítás	27,4	29,7	108,4	15,2	16,2	106,5	25,9	26,1	100,6	11,8	13,3	112,0
Turizmus	49,5	50,8	102,6	14,7	15,4	104,8	22,5	22,5	100,1	11,8	12,5	105,3
Pénzügyi szolgáltatások	8,5	7,4	86,7	4,2	4,5	107,9	3,6	4,0	111,3	2,1	2,4	112,8
Szellemi tulajdon használatáért fizetett díjak	5,2	5,8	112,6	1,7	2,3	136,7	7,9	9,0	113,6	5,1	4,4	86,0
Számítástechnikai és információs szolgáltatások	15,3	16,5	107,5	5,5	6,1	111,9	10,3	10,8	105,2	4,1	4,1	101,7
Egyéb üzleti szolgáltatások	41,8	43,2	103,3	27,0	27,9	103,5	46,7	46,9	100,4	23,1	24,5	105,9

*Az adatok kizárólag az EU-tagállamokba irányuló exportot, illetve az EU-tagállamokból származó importot tartalmazzák. A kiadvány készítésének időpontjában az Egyesült Királyság szolgáltatásforgalmának relációszerkezetére vonatkozó adatok még nem voltak elérhetőek, ezért a Németország, Belgium, Franciaország és Hollandia forgalmának változását befolyásoló szolgáltatáscsoportokat vizsgáltuk.

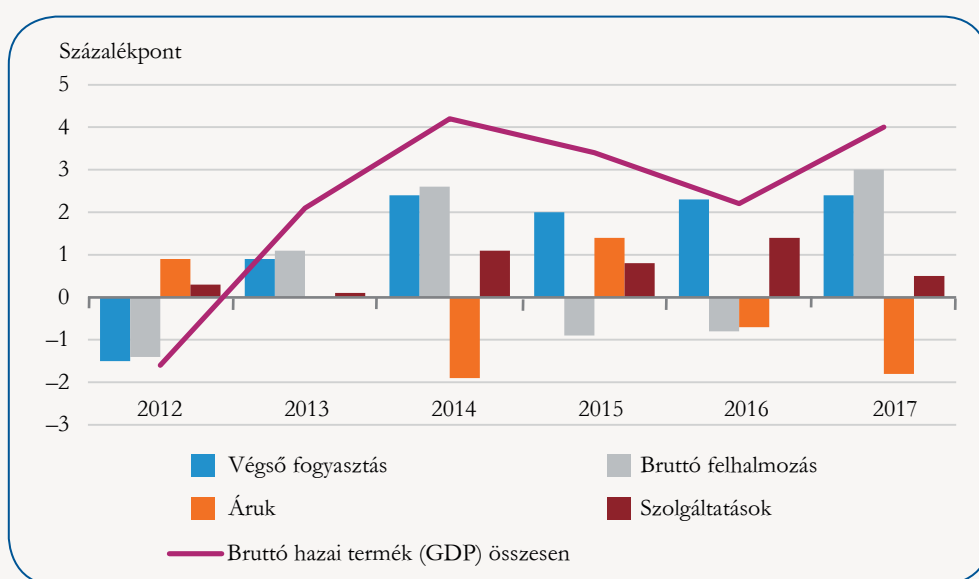
Forrás: Balance of payments by country – quarterly data (BPM6) [bop_c6_q] <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

2. A magyar külkereskedelem nemzetgazdasági vonatkozásai

A bruttó hazai termék (GDP) volumene a 2012 és 2017 közötti időszakban 17%-kal növekedett. A gazdaság teljesítménye a vizsgált években a 2012. évi csökkenés kivételével minden évben nőtt. Ennek üteme mindig jelentős mértékű volt, meghaladta a 2%-ot. A legnagyobb növekedést (4,2%-ot) 2014-ben mértük. Magyarország gazdasága európai viszonylatban is kiemelkedően nyitott. A külkereskedelmi forgalom (export, import) GDP-hez mért aránya növekvő trendet mutat, a 2012. évi 166-ról 2017-re 172%-ra nőtt, amihez a vizsgált ötéves időszakban legnagyobb mértékben a végső fogyasztás járult hozzá, de az áruk és szolgáltatások külkereskedelmi egyenlegének változása is a GDP növekedésének irányába hatott.

4. ábra

A felhasználási oldal hozzájárulása a GDP változásához

A nettó export hozzájárulása a GDP növekedéshez változatosan alakult a vizsgált időszakban. A végső fogyasztás növekedése az import fellendülését vonta maga után, amely a külkereskedelmi egyenleg romlását eredményezte. Az áruforgalom egyenlege az elmúlt két évben már jelentősebben (-0,7 és -1,8%-kal) mérsékelte a GDP-volument. Ugyanakkor a szolgáltatás- külkereskedelmi aktívum egyre növekvő szerepe miatt a vizsgált periódusban minden évben hozzá tudott járulni a bruttó hazai termék növekedéséhez, kompenzálva ezzel a külkereskedelmi termékforgalom csökkentő hatását. A szolgáltatás- külkereskedelem súlya a teljes makrogazdasági értelemben vett külkereskedelemben 2012 és 2017 között 17-ről 19%-ra nőtt. A szolgáltatások külkereskedelmi aktívumból való részesedése 53 és 68% között ingadozott, majd 2017-ben 76%-ra ugrott.

A külkereskedelem-termékforgalmi statisztika (lásd 3. fejezet) elszámolási szabályai részben eltérnek a nemzeti számlák GDP-számítási módszertanában alkalmazottól. A két koncepció szerinti adateltérések főbb elemeit és azok hatását az 5. tábla mutatja. A szolgáltatások külkereskedelmének számbavételi szabályai megegyeznek a nemzeti számlák módszertanával.

A nemzeti számlák szerinti külkereskedelmi egyenleg 2017-ben 2986 milliárd forint volt, 585 milliárd forinttal kevesebb az előző évinél. Az aktívum mérséklődésének a termékforgalmi egyenleg 2016-hoz képest 49%-ra csökkenése volt az oka, mert 2017-ben az import 12%-os növekedéséhez az export mindössze 8%-os emelkedése párosult. A szolgáltatások egyenlege 76%-kal járult hozzá az aktívumhoz. A bér munka és egyéb tételek nélküli termékforgalom (5. tábla: 1.+2.+7.) egyenlege 1753 milliárd forint, a közvetítő kereskedelemé 122 milliárd forint volt, míg a c.i.f./f.o.b. konverzió 463 milliárd forinttal növelte

az aktívumot. Az egyenleget az áfaregisztrációk korrekciója 1359 milliárd forinttal, a bunker üzemanyaggal kapcsolatos elszámolások 259 milliárd forinttal csökkentették. A szolgáltatások egyenlegének 45%-át az idegenforgalommal kapcsolatos tételek, 27, illetve 21%-át pedig a fuvarozás és szállítmányozás, valamint a feldolgozási (bérmunka) szolgáltatások tették ki.

5. tábla

A külkereskedelmi egyenleg összetevői folyó áron, 2017

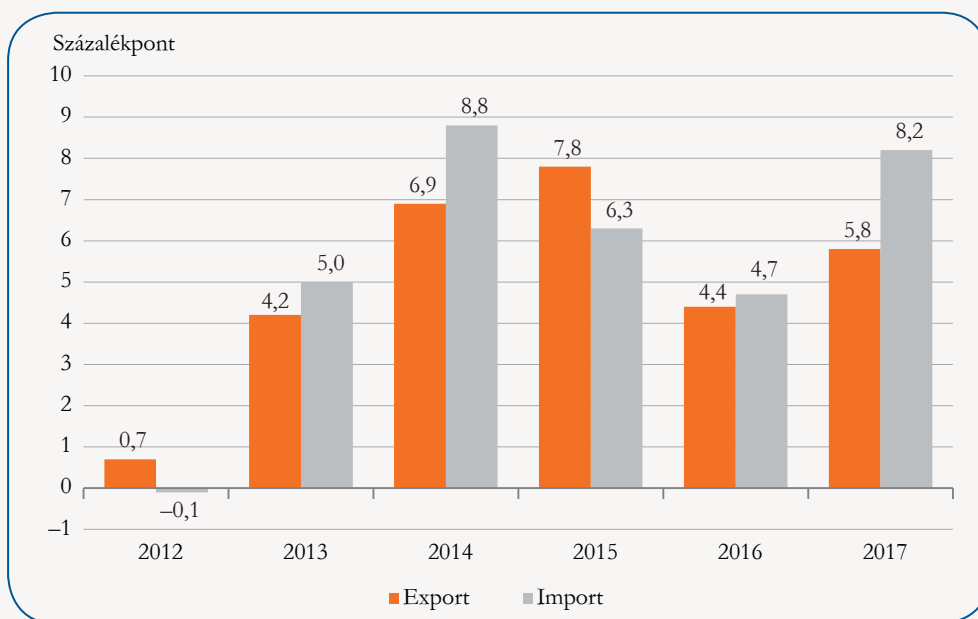
(milliárd forint)		
Sor-szám	Megnevezés	Egyenleg
1.	<i>Külkereskedelmi statisztika szerinti termékforgalom</i>	2 501
2.	Bérmunka és egyéb elszámolások	-608
3.	Reexport	122
4.	C.i.f/f.o.b konverzió	463
5.	Áfaregisztrációk korrekciója	-1 359
6.	Bunker üzemanyag	-259
7.	Egyéb	-140
8.	Nemzeti számlákban elszámolt külkereskedelmi termékforgalom: 1+2+3+4+5+6+7	721
9.	<i>Szolgáltatásforgalom</i>	2 265
10.	Nemzeti számlák szerinti külkereskedelmi forgalom összesen: 8+9	2 986

3. Magyarország külkereskedelmi termékforgalma

2017-ben az előzetes adatok szerint⁷ a magyar külkereskedelmi termékforgalom **kivitelének volumene 5,8, a behozatalé 8,2%-kal nőtt**. 2012-höz képest a növekedés mértéke exportban 8,3, importban 5,1%-os volt.

5. ábra

A külkereskedelmi termékforgalom volumenváltozása
(az előző évhez képest)

2017-ben az előzetes adatok szerint a **kivitel értéke 31,1 ezer milliárd forint, a behozatalé 28,6 ezer milliárd forint** volt, ami folyó áron a forgalom 7,4, illetve 10%-os növekedését jelentette az előző évihez képest. Az export euróban számított értéke (100,6 milliárd euró) 8,2, az importé (92,5 milliárd euró) 11%-kal nőtt.

2017-ben a **termék- külkereskedelem** többlete 2,5 ezer milliárd forint (8,1 milliárd euró) volt, 528 milliárd forinttal (1,6 milliárd euróval) kevesebb, mint egy évvel korábban.

6. tábla

Külkereskedelmi termékforgalom, 2017

Devizanem	Export-		Import-		Egyenleg	
	érték	érték-index, 2016= 100,0%	érték	érték-index, 2016= 100,0%	érték	2016-ban
Milliárd forint	31 103	107,4	28 602	110,3	2 501	3 029
Millió euró	100 581	108,2	92 499	111,1	8 082	9 725

3.1. A termékkivitel áruszerkezete

A hazai **export** termékszerkezetében a két legnagyobb forgalmú árucsoportot továbbra is a feldolgozott termékek és a gépek, szállítóeszközök képezik. Súlyuk az elmúlt 5 évben kismértékben (1,0 és 2,5 százalékponttal) emelkedett. 2016-hoz képest a feldolgozott termékek részaránya 0,9 százalékponttal nőtt, ezzel szemben a gépek és szállítóeszközöké 1,8 százalékponttal csökkent.

⁷ A 2017. évi felülvizsgált adatok várható közzétételi időpontja 2018. augusztus 31.

Az élelmiszer, ital, dohányárúnál az elmúlt években folyamatosan nőtt az exportforgalom értéke, míg a nyersanyagok és energiahordozók esetében a korábbi csökkenő tendenciával szemben 2017-ben a forgalom értéke jelentősen növekedett.

7. tábla

A kivitel alakulása árufőcsoportok szerint

Árufőcsoport	Forgalom, milliárd forint		Forgalom megoszlása, %		Érték-	Volumen-
	2012	2017	2012	2017	index, 2016=100,0%	
Élelmiszerek, italok, dohány	1 887	2 243	8,2	7,2	109,7	107,2
Nyersanyagok	791	737	3,4	2,4	114,1	108,4
Energiahordozók	936	777	4,0	2,5	146,9	122,2
Feldolgozott termékek	7 193	9 996	31,1	32,1	110,3	107,2
Gépek és szállítóeszközök	12 337	17 350	53,3	55,8	104,0	104,2
Összesen	23 143	31 103	100,0	100,0	107,4	105,8

2017-ben a **gépek és szállítóeszközök** forgalma – 4,2%-os volumennövekedés mellett – 17 ezer milliárd forint volt, a teljes termékexport közel 56%-át képviseli. A növekedés motorját a járműipar és a hozzá kapcsolódó beszállítók élénk kereskedelme adta.

A **közúti járművek** folyó áron számított kivitele és annak volumene is kismértékben emelkedett, a forgalom 5,3 ezer milliárd forintot tett ki. Az árufőcsoporton belül a legnagyobb, 3,1 ezer milliárd forint exportárbevéttel rendelkező és a teljes export közel tizedét adó személygépkocsik forgalma lényegében nem változott az előző évihez képest. A személygépkocsik legfontosabb exportcélországa továbbra is Németország volt, azonban az ide irányuló forgalom értéke 1,5%-kal (955 milliárd forint) mérséklődött az előző évihez képest. A célországok közötti rangsor második helyén álló Kína irányába viszont jelentősen bővült a forgalom: 2016-ról 2017-re több mint 30%-kal, 256 milliárd forintba emelkedett az exportált gépkocsik értéke. Az Egyesült Államokba irányuló kivitel megegyezett a 2016. évi értékkel, így ez a célország 2017-ben a harmadik helyen áll. A Franciaországba tartó exportforgalom (125 milliárd forint) 30%-os visszaesése miatt az ország a korábbi harmadikról a hatodik helyre került a legfontosabb partnerországok rangsorában. Az 1,8 ezer milliárd forint értékben kivitt gépjárműalkatrészek és -tartozékok értéke 7,5%-kal haladta meg a 2016-os szintet.

2017-ben a **villamos gépek, készülékek és műszerek** exportértéke 6%-os növekedést követően 3,9 ezer milliárd forintot tett ki, ami elsősorban az elektromosan szigetelt huzalok és vezetékek, az elektromos transzformátorok, áramátalakítók és induktorok, valamint az elektromos akkumulátorok és alkatrészeik dinamikus bővülésének köszönhető. A termékcsoporton belül a legnagyobb forgalmat 2017-ben is a kapcsolótáblák 626 milliárd forintos kiviteli értéke képviselte. Az előző évihez képest a forgalom néhány százalékkal csökkent, a legfőbb partnerország továbbra is Németország maradt. Nagyobb mértékű visszaesés az elektromos gyújtó- vagy indítókészülékek esetében mutatkozott, ebben a termékkörben is Németország volt a legfontosabb partner. A nyomtatott áramkörök forgalma 34 milliárd forinttal elmaradt az előző évitől.

2017-ben az **energiafejlesztő gépek és berendezések** exportja az előző évihez képest 3,2%-kal csökkent, a kiszállított termékek értéke 2,8 ezer milliárd forintot ért el. A termékcsoporton belül jelentős részarányt képviselő benzinmotorok forgalma (1031 milliárd forint) ismét növekedett 4,1%-kal, ugyanakkor a dízelmotoroké (681 milliárd forint) 14%-kal csökkent. Az árucsoporton belüli csökkenést az elektromotor és elektromos generátor, illetve a belső égésű motor alkatrész kivitelének növekedése részben ellensúlyozta. Az energiafejlesztő gépek és berendezések exportjának több mint 40%-a Németországba került, további 100 milliárd forintot meghaladó értékű termékkivitel irányult Szlovákiába, Spanyolországba, Mexikóba, Hollandiába, az Egyesült Királyságba és Lengyelországba.

A **híradástechnikai, hangrögzítő és -lejátszó készülékek** exportforgalma (2143 milliárd forint) közel 10%-kal emelkedett a 2016. évihez képest, a gépek és szállítóeszközök árucsoporton belül itt volt a legdinamikusabb növekedés. Ehhez a bővüléshez az árucsoporton belül legnagyobb mértékben a tévéadás vételére alkalmas készülékek (703 milliárd forint), a radarkészülékek (több mint 60%-os növekedés mellett) és a rádióhullám elvén működő adókészülékek (108 milliárd forint) forgalma járult hozzá. Ugyanakkor csökkent a lemezjátszók (11,5%) és a hang- vagy képfelvevő alkatrészek (30%) kivitele. Ez a termékkör a legnagyobb értékben Németországba, illetve Szlovákiába került kiszállításra (535 és 219 milliárd forint), és még további 100 milliárd forintot meghaladó értékű termékkivitel realizálódott Spanyolország, az Egyesült Királyság, Hollandia, Olaszország, illetve Franciaország irányába is.

A kivitel közel egyharmadát adó **feldolgozott termékek** forgalma – 7,2%-os volumennövekedés mellett – 10 ezer milliárd forintot tett ki. Az árucsoporton belül a legnagyobb hányadot a **vegyi áru és hasonló termékek** képviselték (3,6 ezer milliárd forint), amelyek forgalma 14%-kal nőtt 2016-hoz képest. Ezen belül és a teljes árucsoportot tekintve is a **gyógyszerek és gyógyszerészeti termékek** kivitele volt a legnagyobb, 1,5 ezer milliárd forintot ért el, 2016-hoz képest 7,5%-kal emelkedett. 2017-ben a termékkör legjelentősebb felvevőpiaca – többéves mélyrepülés után – újra Oroszország lett, az odairányuló 137 milliárd forint értékű export 24%-kal meghaladta az előző évit. Ezt követte a Németországba irányuló kivitel az egy évvel korábbihoz képest némi csökkenéssel, majd Románia jelentősebb (20%-os) és Franciaország kismértékű forgalomnövekedéssel.

Az árucsoporton belül a második legjelentősebb termékkör a **szakmai, tudományos ellenőrző műszereké**, amelyek kivitele 10%-kal növekedett, 1004 milliárd forintot elérve. Ezen belül a legnagyobb arányt a Németországba kiszállított automata szabályozók, illetve ellenőrző műszerek, a sebesség- és fordulatszám-mérő készülékek, stroboszkópok, valamint a gyógyászati műszerek és alkatrészeik képviselték.

Az autóiparhoz köthető termékkörök közül a **gumigyártmány** exportja 2,0%-kal, 648 milliárd forintra emelkedett, a **bútor, bútorelemeké** (autóülés) pedig 6,2%-kal, 337 milliárd forintra csökkent.

Az árucsoporton belül 10%-kal emelkedett a főként anyaga szerint csoportosított feldolgozott termékek áruféjezete, ezen belül legjelentősebben, 60%-kal a vas, acél árucsoport forgalma (400 milliárd forint) bővült, döntően Németország, Ausztria és Lengyelország relációjában.

A teljes export 7,2%-át kitevő **élelmiszerek, italok, dohány** árucsoport forgalma – 7,2%-os volumenbővülés mellett – 2,2 ezer milliárd forintot tett ki. A **gabona és gabonakészítmény** exportja 2016-hoz képest negyedével, 556 milliárd forintra emelkedett. A termékkörön belüli növekedést elsősorban az Olaszországba irányuló búza és kukorica, valamint az Ausztriába kivitt búza forgalomváltása okozta. A **zöldségféle és gyümölcs** kivitele (298 milliárd forint) az előző évihez képest 7,2%-kal emelkedett, ezen belül Németországba 8, Ausztriába több mint 2 milliárd forinttal nőtt a forgalom. Az **állatitakarmány**-export forgalma 6,3%-kal növekedett, így 262 milliárd forintot tett ki. A **tejtermék és tojás** árucsoport 151 milliárd forintos forgalmán belül főként a tej, a sajt és túró, valamint a fagylalt kivitele bővült. A **hús és húskészítmények** az előző évinél 2,5%-kal kevesebb, 381 milliárd forint értékben kerültek exportra.

Az export 2,5%-át képviselő **energiabordozók** 776 milliárd forintot kitevő forgalma folyó áron az egy évvel korábbihoz képest közel felével nőtt, volumene pedig 22%-kal emelkedett. A **kőolaj és kőolajtermékek** kivitele mintegy 414 milliárd forint volt, 39%-kal több, mint az előző évben. A **villamos energia** forgalma 37%-kal emelkedett, az export értéke 237 milliárd forintot tett ki. A **természetes és mesterséges gáz** exportja több mint háromszorosára, 97 milliárd forintra nőtt.

A 737 milliárd forintot kitevő **nyersanyagok** kiviteli forgalma 14%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest, amelyet főként a fémtartalmú ércek és fémhulladék, az állati és növényi olaj, zsír és viasz, valamint az **olajos mag és olajtartalmú gyümölcs** exportjának növekedése okozott.

8. tábla

A legnagyobb értékben kivitt termékek értéke

Termék megnevezése	Milliárd forint		Változás 2016-hoz képest
	2016	2017	
Személygépkocsi	3 095	3 095	0
Gépjárműalkatrész és tartozéka	1 694	1 821	127
Benzinmotor	990	1 031	41
Gyógyszerek	930	979	49
Vezetékes távbeszélő készülék	877	898	20
Számítógép	716	852	136
Televíziókészülék	653	703	49
Dízelmotor	791	681	-110
Kapcsolótábla	648	626	-23
Elektromosan szigetelt huzal és vezeték	534	575	40

3.2. A termékbehozatal áruszerkezete

A hazai importforgalom nagysága 2012 óta folyamatosan emelkedik, 2016-hoz képest 10%-kal bővült. 2017-ben valamennyi árufőcsoport behozatalát a bővülés jellemezte, a legnagyobb értékváltozás – több mint harmadával – az energiahordozók esetében mutatkozott, ami volumenben 11%-os növekedést jelentett. Az 5 évvel korábbihoz viszonyítva a legnagyobb forgalomműködés a feldolgozott termékek (46%), valamint a gépek és szállítóeszközök (42%) forgalmában következett be.

9. tábla

A behozatal alakulása árufőcsoportok szerint

Árufőcsoport	Forgalom, milliárd forint		Forgalom megoszlása, %		Érték-index, 2016=100,0%	Volumen-
	2012	2017	2012	2017		
Élelmiszerek, italok, dohány	1 122	1 538	5,3	5,4	109,8	104,8
Nyersanyagok	537	635	2,5	2,2	117,7	108,6
Energiahordozók	2 760	2 223	13,0	7,8	134,5	111,3
Feldolgozott termékek	7 096	10 393	33,4	36,3	110,2	108,0
Gépek és szállítóeszközök	9 706	13 813	45,7	48,3	107,0	108,3
Összesen	21 221	28 602	100,0	100,0	110,3	108,2

2017-ben a **gépek és szállítóeszközök** árufőcsoport behozatala folyó áron 7,0, volumenben 8,3%-kal bővült az előző évihez viszonyítva. Az exporthoz hasonlóan az importnövekedés mozgatórugója is a járműgyártáshoz kapcsolódó termékek, azon belül a villamos gépek és készülékek, valamint a közúti járművek kereskedelme volt.

A legnagyobb részarányú **villamos gépek és készülékek** folyó áron számított behozatala 12%-kal nőtt, a forgalom közel 4 ezer milliárd forintot tett ki. A bővülés főként az integrált áramkörök, az elektromosan szigetelt huzal és vezeték, valamint az áramkör kapcsolására és védelmére szolgáló készülékek élénkülő kereskedelmével magyarázható.

Az árufőcsoporton belül a **közúti járművek** importértéke meghaladta a 3 ezer milliárd forintot, a növekedés üteme pedig 8,6% volt. A közúti járművek importján belül a legjelentősebb termékcsoporthoz a gépjárműalkatrészek és -tartozékok, forgalmuk 2,6%-kal, közel 1,6 ezer milliárd forintra nőtt. Ötödével, 930 milliárd forintra emelkedett a beszerzett személygépkocsik értéke. Közel hetedével bővült az áruszállító gépjárművek behozatala is. A gépjárművek, valamint az alkatrészek jelentős része továbbra is Németországból érkezett.

Az **általános rendeltetésű ipari gépek és berendezések** forgalma 0,3%-kal csökkent, és 1,7 ezer milliárd forintot tett ki. Az árucsoporton belül főleg a lég- és vákuumszivattyúk, a folyadékszivattyúk, valamint az erő- és nyomtatékátviteli berendezések behozatala esett vissza. Ezen termékek nagy része szintén Németországból érkezett.

A gépipport több mint tizedét kitevő **energiafejlesztő gépek és berendezések** beszerzési értéke 2017-ben 2,9%-os csökkenést követően 1,5 ezer milliárd forintot ért el. A behozatal alakulását a termékcsoport forgalmának 43%-át kitevő belsőégésű motorok alkatrészeinek külkereskedelme határozta meg, ahol 2,8%-kal lett kevesebb a forgalom értéke a 2016. évihez viszonyítva. Az importcsökkenésben a sugárhajtású gázturbina forgalmának az alakulása is szerepet játszott, ennek értéke 3,6%-kal maradt el az előző évitől.

A **híradástechnikai és hangrögzítő készülékek** behozatala 6,5%-kal növekedett, a forgalom értéke 1,6 ezer milliárd forintot tett ki. Az árucsoport importjának több mint negyedét a rádióhullám elvén működő készülékek alkatrészeinek behozatala adta, amely értéke 2017-ben 29%-kal nőtt.

Az import több mint egyharmadát adó **feldolgozott termékek** 10,4 ezer milliárd forint értékű forgalma 10%-kal (volumene 8,0%-kal) haladta meg a 2016. évi szintet. Az áruфőcsoporton belül jelentős részesedéssel bíró **gyógyszerek és gyógyszerészeti termékek** behozatala 8%-kal nőtt az előző évihez képest, forgalma 1,2 ezer milliárd forintot képviselt. A három legjelentősebb partner közül Németország és Franciaország irányából emelkedett, Belgium felől csökkent az import.

Az **egyéb fémtermékek** importja 8,3%-kal bővült, és 1024 milliárd forintot ért el. Az árucsoporton belül a vasból és acélból készült fémáru és az összetett szerkezeti elemek forgalma növekedett a legerőteljesebben.

A **különbő feldolgozott termékek** behozatala 2017-ben 13%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. Ebben az adattároló eszközök (memóriakártyák), a műanyag termékek, valamint a műanyag csomagoló- és záróeszközök forgalombővülése játszott közre.

Az importforgalomból 8%-kal részesedő **energiahordozók** az előző évinél 35%-kal magasabb értékben, 2,2 ezer milliárd forintért kerültek beszerzésre, a volumen 11%-kal bővült.

A **kőolaj és kőolajtermékek** beszerzésére 1,1 ezer milliárd forintot – a 2016. évinél 27%-kal többet – fordítottak. Az energiahordozók importjának a felét ez az árucsoport tette ki. Ezen belül a két leg meghatározóbb termékkör a nyers kőolaj (629 milliárd forint), valamint a kőolajból és bitumenes ásványokból nyert olaj (467 milliárd forint) volt. Az előbbiből mintegy ötödével, az utóbbiból több mint harmadával nagyobb értékű importáru lépte át az országhatárt 2016-hoz viszonyítva. Az orosz kőolajimport nőtt, 2017-ben 541 milliárd forintot tett ki, ami több mint negyedével meghaladta az előző évit. Oroszország továbbra is hazánk legnagyobb kőolaj-beszállítója maradt. Kazahsztánból – az előző évinél 6,5-szer több – 101 milliárd forint értékű kőolaj érkezett hazánkba. Ezen kívül még Szlovákiából, Ausztriából és Irakból vásároltunk számottevő értékben kőolajat.

A **természetes és mesterséges gáz** behozatalának 595 milliárd forintos értéke az előző évi közel másfélszerese. A legjelentősebb partner változatlanul Oroszország volt (265 milliárd forint), az innen importált gáz értéke több mint harmadával meghaladta a 2016. évit. Az Ukrajnából érkező gáz értéke 2017-ben az előző évi 2,5-szeresére, 153 milliárd forintra nőtt.

A **villamos energia** importértéke 2017-ben 35%-kal emelkedett, és 428 milliárd forintot tett ki.

Az **élelmiszerek, italok, dohány** behozatala az előző évihez képest 9,8%-kal nőtt, és 1,5 ezer milliárd forintot ért el, a volumen bővülése 4,8% volt. Az áruфőcsoporton belül a legnagyobb részarányú termékkör, a **hús és húskészítmény** behozatala 24%-kal, 226 milliárd forintra emelkedett. Ezt követték a **zöldségfélék és gyümölcsök**, amelyek az áruфőcsoport importjának hetedét tették ki. Ezen belül a legnagyobb mértékben, 21%-kal a banánbehozatal nőtt. A harmadik legfontosabb termékkör a **tejtermék és tojás** volt, amelyből 2017-ben 18%-kal nagyobb, 146 milliárd forint értékű import realizálódott. A **kávé, tea, kakaó, fűszer** behozatala 9,8%-kal, 151 milliárd forintra nőtt.

2017-ben a behozatalban a legkisebb részesedéssel rendelkező **nyersanyagok** forgalma folyó áron 18%-kal (635 milliárd forintra) emelkedett az egy évvel korábbihoz viszonyítva, volumenben 8,6%-os volt a növekedés. Az áruфőcsoporton belül a legnagyobb részesedéssel bíró **nyers-, szintetikus és regenerált gumi** forgalma több mint harmadával emelkedett. Mintegy 80%-os növekedés ment végbe a **fém tartalmú érc** és **fémhulladékok** esetében, az értékük megközelítette a 116 milliárd forintot.

2017-ben. A 2016. évihez képest 6,4%-kal elmaradt az **olajos mag és olajtartalmú gyümölcsök** forgalma, a **fa és parafa** behozatala viszont 5,2%-kal bővült.

10. tábla

A legnagyobb értékben behozott termékek értéke

(milliárd forint)

Termék	2016	2017	Változás 2016-hoz képest
Gépjárműalkatrész és tartozéka	1 522	1 562	40
Személygépkocsi	773	930	156
Telefon	802	802	0
Gyógyszerek	720	751	32
Integrált áramkör	658	739	81
Belsőégésű motorok alkatrészei	662	643	-18
Nyers kőolaj	517	629	111
Földgáz	406	595	188
Számítógépek	454	510	56
Elektromosan szigetelt huzal és vezeték	449	485	36

3.3. A külkereskedelmi termékforgalom relációs szerkezete

2012 óta az Európai Unióval⁸ folytatott külkereskedelem értéke a kivitelben 38, a behozatalban 46%-kal bővült. Az elmúlt 5 évben az Európai Unión kívüli országokba irányuló export 23, a behozatal 8,0%-kal emelkedett.

2017-ben az előző évihez képest tovább nőtt az Európai Unió (EU-28) tagországaival folytatott külkereskedelem. A kiviteli forgalom 7,4, a behozatali 8,2%-os bővülése mellett a termékforgalom teljesítményében az export oldalon 79, az import oldalon 77%-ot ért el az EU részaránya.

11. tábla

A külkereskedelmi termékforgalom alakulása országcsoportok szerint, 2017

Országcsoport	Kivitel				Behozatal			
	érték, milliárd forint	meg- oszlás, %	érték-	volumen-	érték, milliárd forint	meg- oszlás, %	érték-	volumen-
			index, 2016=100,0% ^{a)}	index, 2016=100,0% ^{a)}			index, 2016=100,0% ^{a)}	index, 2016=100,0% ^{a)}
Európai Unió (EU-28)	24 722	79,5	107,4	105,9	21 911	76,6	108,2	106,7
EU-15	17 638	56,7	106,7	105,9	15 748	55,1	107,4	106,5
Új EU-tagállamok ^{b)}	7 084	22,8	109,0	105,7	6 163	21,5	110,1	107,0
EU-n kívüli országok	6 381	20,5	107,4	105,7	6 691	23,4	117,9	113,7
EU-n kívüli európai országok	2 766	8,9	113,9	..	2 357	8,2	131,8	..
Ázsiai országok	1 814	5,8	107,7	..	3 482	12,2	111,4	..
Amerikai országok	1 412	4,5	100,5	..	755	2,6	105,5	..
Afrikai országok	255	0,8	91,1	..	78	0,3	223,1	..
Ausztrália és az óceániai országok	134	0,4	93,4	..	19	0,1	180,8	..
Összesen	31 103	100,0	107,4	105,8	28 602	100,0	110,3	108,2

^{a)} Forintadatokról számítva.

^{b)} 2004-ben és azóta csatlakozott tagállamok.

⁸ 2013-tól EU-28 a horvát csatlakozással. (A 2012. évi adatokat is e szerint számítottuk.)

Az EU-n kívüli országok relációjában az export 7,4, az import 18%-kal haladta meg az előző évit. Az amerikai országokkal folytatott kereskedelemben az import 5,5%-kal nőtt, az export nem változott számottevően, míg Ázsia irányába a kivitel 7,7, a behozatal 11%-kal bővült.

2017-ben a tíz legfontosabb exportcélországunk közül valamennyi európai uniós tagállam volt. Magasan kiemelkedett a külkereskedelmi partnereink közül a teljes forgalomból való 27%-os részesedésével Németország, amely a magyar termékek első számú felvevőpiacának számított. Az ide irányuló termék-forgalom 537 milliárd forinttal, 6,8%-kal emelkedett, döntően a híradástechnikai eszközök, valamint a villamos gépek exportjának bővülése nyomán. A kiemelt partnerországok tekintetében jelentős visszaesés 2016-hoz képest nem történt. Kiemelkedő, 15%-os növekedés Olaszország, valamint Hollandia irányában következett be, az előbbinél elsősorban a gabona és a közúti jármű, az utóbbi esetében pedig a gumigyártmány, valamint az irodagép exportjának növekedése miatt. A tíz legfontosabb partnerünk viszonylatában a teljes export 67%-a koncentrált.

12. tábla

A tíz legfontosabb exportcélország, 2017

Rangsor ^{a)}	Ország	Kivitel értéke, milliárd forint	Részesedés, %	Értékindeks, 2016=100,0%
1. (1.)	Németország	8 489	27,3	106,8
2. (2.)	Románia	1 604	5,2	110,7
3. (6.)	Olaszország	1 589	5,1	115,3
4. (5.)	Ausztria	1 502	4,8	108,4
5. (3.)	Szlovákia	1 471	4,7	103,6
6. (4.)	Franciaország	1 364	4,4	98,4
7. (7.)	Csehország	1 334	4,3	111,2
8. (8.)	Lengyelország	1 281	4,1	108,3
9. (9.)	Egyesült Királyság	1 081	3,5	96,0
10. (11.)	Hollandia	1 068	3,4	115,2

^{a)} A zárójelben feltüntetett sorszámok az adott ország 2016. évi rangsorban elfoglalt helyét jelölik.

A behozatal esetében a tíz legfontosabb partnerországunk között Kína mellett kilenc európai uniós tagállam volt. Az exporthoz hasonlóan közülük szintén kiemelkedik Németország, amely a teljes import-forgalomból 27%-kal részesedett. 2016-hoz képest jelentős elmozdulás Oroszország esetében következett be, amely a 11. helyről a 10. helyre zárkózott fel. Összességében a magyar import relációs szerkezete valamivel koncentráltabb az exporténál, a legfontosabb tíz partnerország a behozatal 71%-át adta.

13. tábla

A tíz legfontosabb importpartnerország, 2017

Rangsor ^{a)}	Ország	Behozatal értéke, milliárd forint	Részesedés, %	Értékindeks, 2016=100,0%
1. (1.)	Németország	7 579	26,5	108,1
2. (2.)	Ausztria	1 762	6,2	105,9
3. (3.)	Lengyelország	1 598	5,6	111,1
4. (4.)	Szlovákia	1 550	5,4	111,2
5. (5.)	Kína	1 459	5,1	106,7
6. (6.)	Hollandia	1 441	5,0	112,0
7. (7.)	Csehország	1 406	4,9	111,3
8. (8.)	Olaszország	1 362	4,8	109,7
9. (9.)	Franciaország	1 150	4,0	103,2
10. (11.)	Oroszország	987	3,5	133,2

^{a)} A zárójelben feltüntetett sorszámok az adott ország 2016. évi rangsorban elfoglalt helyét jelölik.

3.4. A külkereskedelmi termékforgalom egyenlege

A külkereskedelmi termékforgalom egyenlege 2017-ben 2,5 ezer milliárd forintot tett ki, ezen belül az öt árucsoport közül a gépek és szállítóeszközök, az élelmiszer, ital és dohány, valamint a nyersanyagok körében többlet, az energiahordozók-, illetve a feldolgozott termékek vonatkozásában hiány alakult ki.

A **gépek és szállítóeszközök** árucsoport mérlege mind a négy negyedévben egyenletes, kimagasló aktívumot mutatott. A többlet kialakulásához – főként az új, illetve a felfutó szériájú modelleknek köszönhetően – az autógyártáshoz szükséges energiafejlesztő gép és berendezés kiemelkedő forgalma is hozzájárult, 2,3, illetve 1,3 ezer milliárd forinttal. Ezen túlmenően a híradástechnikai berendezések, az irodagép és gépi adatfeldolgozó berendezések mérlege is jelentős aktívumot (558, illetve 301 milliárd forintot) mutatott. Az általános rendeltetésű ipari gépek és berendezések 289, a speciális szakipari gépek 186, a fémmegmunkáló gépek 145, a villamos gépek, készülékek és műszerek 87, az egyéb szállítóeszközök kereskedelme pedig 159 milliárd forintos passzívummal zárt.

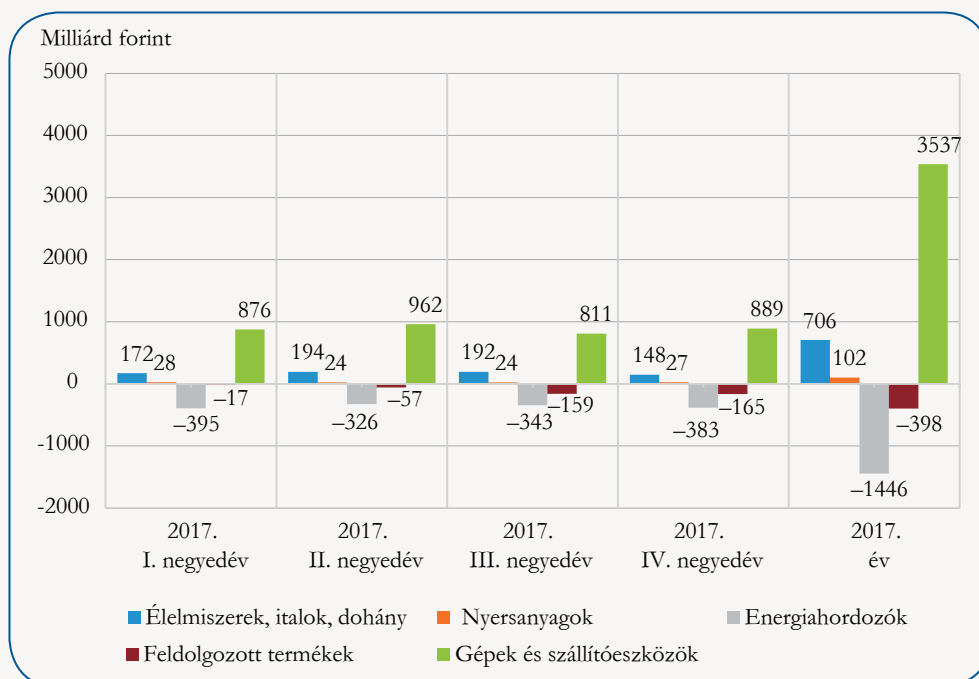
A **feldolgozott termékek** esetében mind a négy negyedévben negatív értéket mutatott a mérleg. Az árucsoporton belül a szakmai, tudományos, ellenőrző műszerek többlete volt a legnagyobb (509 milliárd forint). Gyógyszerből, gyógyszerészeti termékből ugyancsak a behozatalnál nagyobb értékben szállítottunk ki (306 milliárd forinttal). Az autóiipari megrendelésekkel összefüggésben megnövekedett gumigyártmány, valamint a bútort és bútorelem (autóülés) forgalma egyaránt pozitív egyenleggel zárt (237 és 99 milliárd forinttal). Ugyanakkor a gyártáshoz szükséges vas és acél, a színesfém, és az egyéb fémtermékek behozatala jóval meghaladta a kivittet, esetükben 383, 384, illetve 294 milliárd forintos hiány alakult ki.

Az **energiahordozók** kereskedelme minden negyedévben passzívumot produkált, ezzel nagymértékben csökkentve a termék- külkereskedelmi többletet. A világgpiaci árak miatt 2017-ben a passzívum kedvezőtlenül alakult a megelőző évihez viszonyítva (1446 milliárd forintra emelkedett a 2016. évi 1124 milliárd forinthez képest). A teljes évet tekintve a kőolaj –702 milliárd, a földgáz –497 milliárd, a villamos energia –191 milliárd forintos egyenleggel zárt.

Az **élelmiszerek, ital, dohány** árucsoport egyenlege a teljes időszakban többletet mutatott. A mérleget elsősorban – az árucsoportban egész évben jól teljesítő – gabona és gabonakészítmény, a hús és húskészítmény, illetve az állati takarmányok kereskedelme befolyásolta (többletük 402, 155 és 123 milliárd forint volt).

6. ábra

A külkereskedelmi termékforgalom egyenlegének negyedévenkénti alakulása árucsoportok szerint

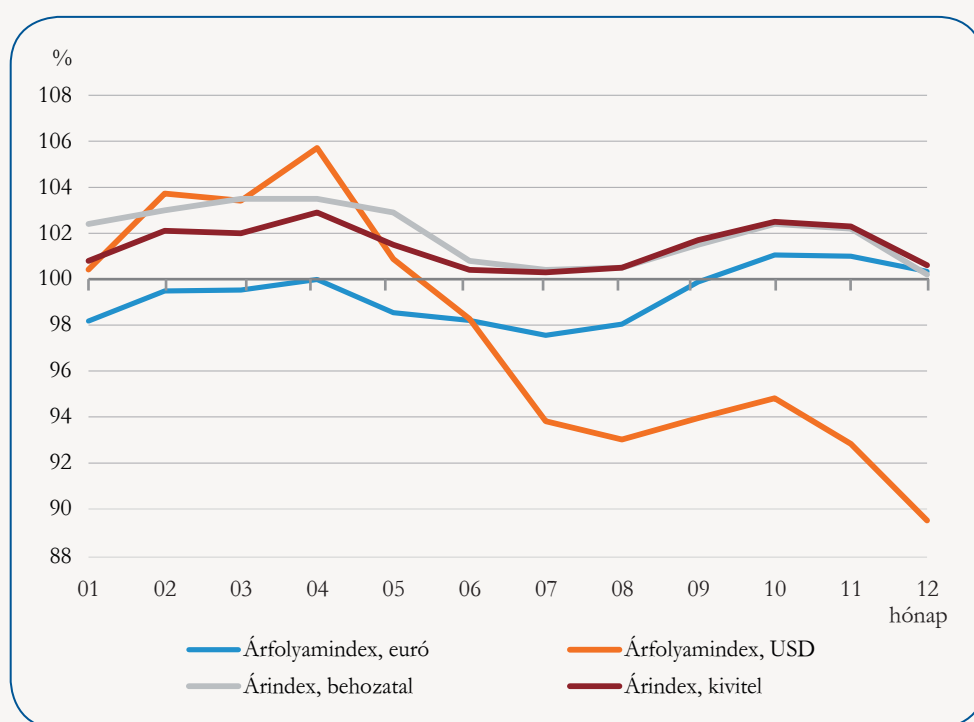
A **nyersanyagok** egyenlegét kiegyenlített, alacsony aktívum jellemezte 2017-ben. Az árufőcsoporton belül a legnagyobb többlet a növényi zsír és olaj, az olajos mag, valamint a fémtartalmú érc és a fémhulladékok kereskedelméből származott (127, 108, illetve 54 milliárd forint). Ugyanakkor az autógyártáshoz kapcsolódó nyersgumi nagy értékű behozatala miatt 2017-ben is passzívvá vált a termékkör, amelynek összege 82 milliárd forint volt.

3.5. Külkereskedelmi termékárak

2017-ben a termékbehozatal forintban mért árszínvonala 1,9, a kivitelé 1,5%-kal nőtt az előző évihez viszonyítva. A forint a főbb devizákhoz képest 1,0%-kal erősödött: ezen belül az euróhoz viszonyítva éves szinten 0,7, míg a dollárhoz hasonlóan 2,5%-kal értékelődött fel.

7. ábra

Havi ár- és árfolyamindexek, 2017
(előző év azonos hónap=100%)

Mind a **behozatali**, mind a **kiviteli forintárindexek** meghaladták az év minden egyes hónapjában az egy évvel korábbi szintet.

Az árfolyam- és forintárváltozások eredőjeként a **behozatal és a kivitel devizaárszintje**⁹ a forintban mért árszintváltozásokhoz hasonló tendenciát mutat. Éves szinten a devizaárszint növekedése a behozatalnál 2,9, míg a kivitelnél 2,5%-os volt.

Az EU-n kívüli országok esetében az importált termékek árszínvonala az exportárakénál nagyobb mértékben nőtt, 2,0%-os cserearányromlást idézve elő. Az Európai Unió országainál mind a behozatal, mind a kivitel árszínvonala azonos mértékű növekedést mutatott. A termékforgalom döntő hányada, közel 80%-a az Európai Unió országaival bonyolódott le. A cserearányra elsősorban az euró alacsonyabb mértékű gyengülése hatott, így az összességében mindössze 0,4%-kal romlott. Ez a nyersanyagok (különösen a gumi, a vasérc) és az energiahordozók árának alakulásával függött össze. A nyersanyagok közül a nyersgumi és a vasérc kedvezőtlen világpiaci áralakulása – Magyarország importfüggősége – miatt a cserearányromlás az EU-n kívüli országok vonatkozásában 9,7%-os volt. Az energiahordozók áremelkedése jelentős mértékben járult hozzá a 2017. évi cserearány romlásához, ami azzal magyarázható, hogy külkereskedelmünkben a behozatalból lényegesen nagyobb arányban részesedett, mint a kivitelből (7,8 és

⁹ A devizaárindexet a forintárindex és az árfolyamindex hányadosaként számítjuk ki. A mutató az árfolyamváltozás hatását szűri ki az indexből.

2,5%). Következésképpen az árszínvonal változása jobban befolyásolta a teljes import árváltozását, mint az exportét.

14. tábla

A külkereskedelmi termékforgalom árszintváltozása országcsoportonként, 2017

(%)

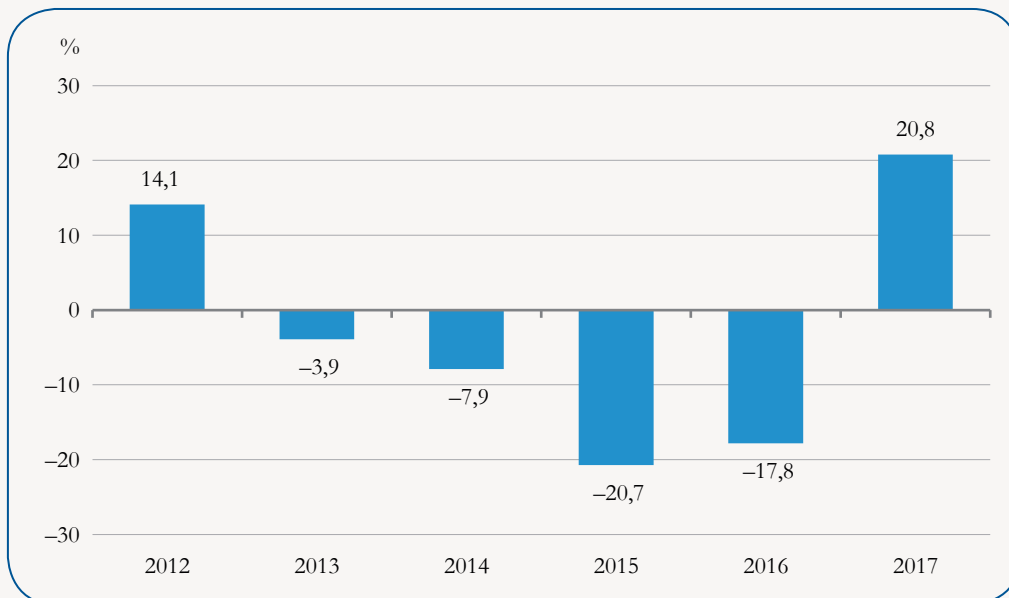
Megnevezés	Európai Unió (EU-28)		EU-n kívüli országok		Összesen	
	árindex, előző év= 100,0	termék- forgalmi részarány	árindex, előző év= 100,0	termék- forgalmi részarány	árindex, előző év= 100,0	termék- forgalmi részarány
Kivitel	101,4	79,5	101,6	20,5	101,5	100,0
Behozatal	101,4	76,6	103,7	23,4	101,9	100,0
Cserearány	100,0	x	98,0	x	99,6	x

Az **Európai Unióval** lebonyolított termék- külkereskedelem 2017-ben a **behozatalban** és a **kivitelben** is 1,4%-kal magasabb árszinten realizálódott az egy évvel korábbinál. A forgalom mindkét irányában közel azonos mértékben emelkedett az árszint a *nyersanyagok* vonatkozásában (az importban 5,0, az exportban 5,2%-kal). A *feldolgozott termékek*, valamint a *gépek és szállítóeszközök* árufőcsoport kiviteli és behozatali árszínvonalának a változása is csak 1 százalékpont alatti különbséget mutatott. Az *élelmiszerek*, *italok*, *dobány* behozatali árszínvonala 4,7, a kivitelé 2,3%-kal nőtt, mindkét irányban kiemelkedő volt a tejtermék és tojás árnövekedése.

8. ábra

Az energiahordozó-import árváltozása

(a megelőző év azonos időszakához képest, forintban számítva)

Az **energiahordozók** árufőcsoport esetében 2016-hoz képest mindkét forgalmi irányban, valamint az uniós és azon kívüli országcsoportok tekintetében is **kétszámjegyű volt** az árszínvonal **növekedési üteme**. A drágulás ellenére a behozatal árszintje még mindig 30, a kivitelé 23%-kal alacsonyabb volt, mint az 5 évvel korábbi, miután a 2013-tól 2016-ig tartó időszakban tapasztalt jelentős áresést a 2017-es folyamatok csak részben ellensúlyozták.

Az **Európai Unión kívüli** országok viszonylatában is meghaladták az árindexek az egy évvel korábbiakat. Kiemelkedő, 17%-os volt – a már említett energiahordozókon túlmenően – a nyersanyagok

behozatali árának növekedése, amely a gumi és a vasérc drágulásának a következménye. Az élelmiszerek, italok, dohány áruфőcsoport behozatali árszínvonala 5,9, a kivitelé 2,4%-kal nőtt, az EU tagországainak viszonylatában leírtakhoz hasonlóan ebben a relációban is a forgalom mindkét irányát tekintve számottevő volt a tejtermék és tojás árnövekedése.

15. tábla

A behozatal árszintváltozása áruфőcsoportonként és országcsoportonként, 2017

(előző év=100,0%)

Áruфőcsoport	Európai Unió (EU-28)	Európai Unión kívüli országok	Összesen
Élelmiszerek, italok, dohány	104,7	105,9	104,8
Nyersanyagok	105,0	117,2	108,4
Energiahordozók	117,6	123,3	120,8
Feldolgozott termékek	102,2	101,4	102,0
Gépek és szállítóeszközök	99,0	98,3	98,8
Összesen	101,4	103,7	101,9

A **behozatali** árszínvonalban bekövetkezett jelentősebb változásokat áruфőcsoportok szerint vizsgálva 2017-ben az *élelmiszerek, italok, dohány* árszintje összességében 4,8%-kal nőtt. Ezen belül a tejtermékek és a tojás ára számottevően, 15%-kal emelkedett. A *nyersanyagok* átlagára 8,4%-kal lett nagyobb az egy évvel korábbinál, ezen belül a nyers- és szintetikus gumi (16%), illetve a fémtartalmú ércék és fémhulladék (23%) termékcsoport árszintje nőtt kimagaslóan. Utóbbi emelkedését főleg az EU-n kívüli termékimport magas ára okozta. Az *energiahordozók* árszintje 2016-hoz viszonyítva 21%-kal nőtt: a szén, koks és brikett ára közel 29, a kőolaj és kőolajtermékeké több mint 20%-kal haladta meg az egy évvel korábbi. A *feldolgozott termékek*nél 2,0%-os árnövekedést tapasztaltunk, a szerves vegyi termékek (9,7%), a vas, acél (12%) és a színesfémek (11%) világpiaci árnövekedésének köszönhetően. A *gépek és szállítóeszközök* áruфőcsoport árszínvonala 1,2%-kal mérséklődött, ebben döntő szerepet játszott a híradástechnikai és hangrögzítő eszközök árának 2,7%-os csökkenése.

16. tábla

A kivitel árszintváltozása áruфőcsoportonként és országcsoportonként, 2017

(előző év=100,0%)

Áruфőcsoport	Európai Unió (EU-28)	Európai Unión kívüli országok	Összesen
Élelmiszerek, italok, dohány	102,3	102,4	102,3
Nyersanyagok	105,2	105,8	105,3
Energiahordozók	122,7	115,2	120,2
Feldolgozott termékek	102,7	103,3	102,9
Gépek és szállítóeszközök	99,8	99,9	99,8
Összesen	101,4	101,6	101,5

Az *élelmiszerek, italok, dohány* áruфőcsoport **kivitelének** árszínvonala 2,3%-kal nőtt, különösen a tejterméknél, a tojásnál, valamint a hal és rák termékcsoportnál tapasztaltunk jelentős növekedést. A *nyersanyagok* exportárindexe 2017-ben 5,3%-kal haladta meg az előző évi szintet, ezen belül kimagasló volt a gumi 15 és a fémtartalmú ércék (vasérc) 19%-os árnövekedése. Az *energiahordozók* árszintje – a behozatalhoz hasonlóan – jelentős mértékben, 20%-kal nőtt. A kőolaj és kőolajtermékek kivitelének ára 21, a szén, koks pedig 25%-kal emelkedett. A világpiaci áremelkedés miatt a *feldolgozott termékek* árindexe 2,9%-kal nőtt. Ennek következtében a szerves (31%) és a szervetlen (14%) vegyi termékek, valamint a vas

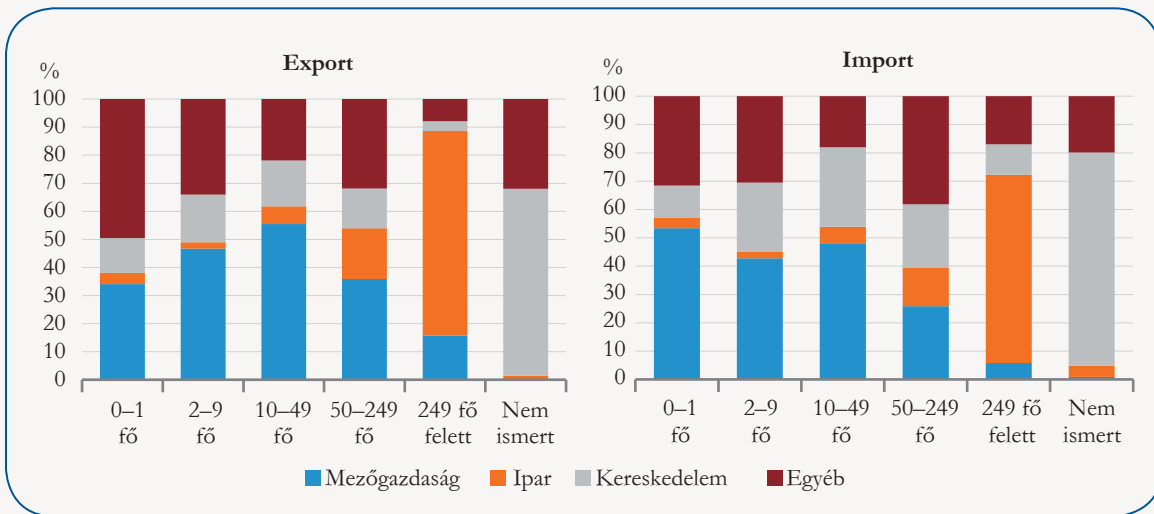
és acél termékek (25%) árszínvonala is jelentősen megnőtt. A gépek és szállítóeszközök árszínvonala csekély mértékben, 0,2%-kal csökkent.

3.6. A külkereskedelmi termékforgalom alakulása vállalati jellemzők szerint

2017-ben a nemzetgazdaság importjának 38, exportjának 25%-át a 250 főnél kevesebbet foglalkoztató (kis- és közép-) vállalatok végezték. A nagyvállalati kör külkereskedelemből való részesedését a nem ismert létszámú vállalatok forgalmának zöme tovább növelné, mivel ezt főleg nemzetközi nagyvállalatok Magyarországon nem bejegyzett (nem rezidens) egységei bonyolítják.

9. ábra

A termékforgalom értékének megoszlása ágazat és a foglalkoztatottak létszáma alapján, 2017

Ágazatonként és irányonként rendkívül eltérő a különböző létszámmal rendelkező vállalkozások szerepe a külkereskedelemben. Míg a mezőgazdaság forgalmának több mint felét a kisvállalkozások adták, addig az ipar területén a 249 fő feletti létszámú vállalkozások domináltak. Az iparban tevékenykedő (zömmel külföldi tulajdonú) vállalatok szerepe meghatározó: a teljes import 42%-át, az export 49%-át adták. A kereskedelmi ágazatban – főleg exportoldalon – a nem ismert létszám-kategóriájú cégek bonyolítottak igen magas forgalmat, amelynek fő indoka az egyre inkább teret nyerő, külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi áfaregisztráció révén történő kereskedelme. A teljes külkereskedelmi forgalom több mint 90%-át az ipari és a kereskedelmi főtevékenységű egységek bonyolították.

17. tábla

Az export és az import koncentrációja ágazatok szerint, 2017

(%)

Forgalmazók száma	Ipar	Kereske- delem	Egyéb	Összes	Ipar	Kereske- delem	Egyéb	Összes
	export				import			
Első öt	21,2	26,0	10,0	17,4	24,1	8,0	22,7	12,9
Első tíz	29,0	33,6	13,5	23,4	33,7	13,5	26,3	19,0
Első húsz	39,4	45,1	18,8	30,8	43,0	21,9	30,8	25,2
Első ötven	55,8	61,6	28,3	45,2	58,3	35,9	38,5	36,6
Első száz	66,6	72,3	35,5	56,8	69,4	47,7	45,4	47,5
Első ötszáz	89,1	90,3	43,4	80,4	90,3	72,8	63,2	71,8
Első ezer	95,4	94,6	61,0	88,1	95,6	81,5	71,1	80,4
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

2017-ben a forgalmazók száma elérte a 92 ezret, amelyek 75%-a mikrovállalkozás (létszáma nem érte el a 10 főt), míg a közép- és nagyvállalatok 5,1%-ot tettek ki. A vállalatok 1,9%-ában nem ismert a forgalmazottak száma. A forgalmazók 82%-a teljesen vagy többségében hazai tulajdonban volt, ők az import értékének 16, az exporténak a 12%-át adták. A vállalkozások 11%-a külföldi többségi tulajdonú, 7,2%-ának ismeretlen a tulajdonosa. A forgalmazók közel 60%-a csak behozatali tevékenységet végzett, 10%-uk pedig kizárólag exportált. A vállalkozások 30%-a mindkét irányban bonyolított forgalmat, amelynek az értéke mind import-, mind exportoldalra elérte a teljes forgalom 90%-át.

A külkereskedelmi forgalom a forgalmazók száma szerint erősen koncentrált, az ezer legnagyobb forgalmazó adta a teljes import értékének 80, az exporténak a 88%-át. A száz legnagyobb forgalmú vállalkozás az import 48, az export 57%-át fedte le. Az előző évekhez hasonlóan az ipari vállalkozások koncentrációja a két irányt tekintve 2017-ben is közel azonos szinten volt, míg a kereskedelemnél az export, az egyéb tevékenységű vállalatoknál az import koncentrációja mutatkozott erőteljesebbnek. A koncentráltág legjobban az ipari ágazatokra volt jellemző, ahol az első öt vállalat adta a forgalom több mint egyötödét, mind a behozatalt, mind a kivitelt tekintve, az első ötven forgalmazó pedig az ipari termékforgalom közel hattizedét bonyolította. A kereskedelemben az exportoldalra még az iparinál is nagyobb koncentráltág mutatkozott az első 100 vállalkozást tekintve, az import esetében ugyanakkor ez a mérték erőteljesen elmaradt az exportnál tapasztalttól. Az egyéb ágazatokba sorolt vállalkozásoknál az első 100 az összforgalom felét sem adta ki.

18. tábla

Az adott ágazatba tartozó vállalatok külkereskedelmi forgalmának termékszerkezete, 2017

(%)

Termék jellege	Mezőgazdaság	Ipar	Kereskedelem	Egyéb	Mezőgazdaság	Ipar	Kereskedelem	Egyéb
	import				export			
Mezőgazdasági	32,7	0,7	2,2	0,6	61,6	0,3	6,9	2,5
Bányászati	0,2	5,1	0,3	22,7	0,0	0,1	0,0	8,9
Élelmiszer	6,4	2,4	7,3	1,6	13,1	5,9	4,4	3,4
Könnyűipari	1,8	3,9	8,3	2,4	5,2	4,0	5,0	3,4
Vegyipari	3,5	17,2	22,9	7,3	1,5	20,2	15,6	10,5
Gépipari	7,3	67,1	50,1	30,2	0,7	65,9	62,8	31,1
Egyéb ipari	0,0	1,3	2,9	19,6	0,0	2,6	2,0	24,0
Egyéb	48,2	2,2	5,9	15,6	17,9	1,1	3,3	16,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A mezőgazdasági termelők működésükhöz főképp mezőgazdasági és egyéb termékeket importáltak. A terület gépipari importjának egy része beruházást, az élelmiszereké másodlagos kereskedelmi tevékenységet takart. A mezőgazdasági termelők exportértékesítésének több mint 60%-a mezőgazdasági termékekből állt. Az ipari vállalkozások behozatalában a gépipari és vegyipari anyagok, ezeken belül a számítógépes, elektronikai termékek, valamint a gépi berendezések voltak meghatározóak, a két tétel a teljes ipari import harmadát adta. Az ipari főtevékenységű vállalkozások exportjában is a gépipar és a vegyipar termékei domináltak, azonban itt a gépiparon belül – az előzőektől eltérően – a járművek és a villamos berendezések részesedései voltak kiemelkedőek. Ez a két tétel a számítástechnikai árukkal együtt az ipari kivitel több mint felét tette ki. Az ipari ágazatokban meghatározó szerepet tölt be a bér munka. Ennek tulajdonítható, hogy az iparon belüli magas gépipari termékimport a termékcsoport exportjában is hasonló mértékű forgalommal járt együtt. A kereskedelmi ágazatok az ipariakhoz hasonlóan főleg gépipari és vegyipari termékeket forgalmaztak (mind importoldalra beszállítóként, mind exportoldalra elosztói státuszban). Az egyéb ágazatok külkereskedelmi forgalmának termékszerkezete az előzőekétől eltérően alakult. Ezek a vállalkozások több mint 40%-ban bányászati és egyéb ipari árukat importáltak. Az exportoldalra is szerteágazó termékkörrel kereskedtek, ugyanis teljes forgalmukon belül négy különböző termékcsoport aránya is elérte a 10%-ot. A magyar külkereskedelemben összességében a gépipari termékek domináltak, ez is érzékelteti az ipar meghatározó szerepét a gazdaság teljesítményében.

4. Magyarország szolgáltatás-külkereskedelmi forgalma

4.1. A szolgáltatások külkereskedelme szolgáltatáscsoportok szerint

A szolgáltatásexport és -import forgalma lényegesen alacsonyabb a termékforgalomnál, jelentősége és értéke azonban egyre nő. 2017-ben a szolgáltatások exportja 7373 milliárd, importja 4880 milliárd forintot tett ki. A teljes forgalmat tekintve a folyó áron, forintban mért exportbevételek 6,6, az importkiadások 5,9%-kal emelkedtek az előző évhez képest. 2012-höz viszonyítva az igénybe vett szolgáltatások értéke 42, a nyújtott szolgáltatásoké 59%-kal emelkedett. Szolgáltatáscsoportonként viszont eltérő tendenciák figyelhetőek meg.

4.1.1. Turizmus¹⁰

Magyarországra tett külföldi utazások (export)

A Magyarországra tett utazásokhoz kapcsolódóan 2017-ben 1832 milliárd forintot fordítottak a külföldiek termékekre és szolgáltatásokra, 6,3%-kal többet, mint 2016-ban. Ebből a szabadidős utazások kiadásai 1261 milliárd forintot tettek ki. Az egynapos utazások alkalmával, amely a teljes utazóforgalom több mint héttizedét adta, a kiadások összege (467 milliárd forint) a külföldről érkezettek ráfordításainak egynegyedét tette ki. A többnapos utazások résztvevői 1365 milliárd forintot költöttek, 95%-át a szabadidős, rekreációs, szórakozás vagy további magán jellegű, illetve üzleti céllal tett utazások során.

A hazánkba érkezett külföldiek 2017-ben 124 millió napot töltöttek el Magyarországon, megközelítően ugyanannyit, mint egy évvel korábban. Az egynapos utazások résztvevői 39, a több napra érkezők 85 millió napot töltöttek hazánkban, a 2016. évihez képest az előbbiek 4,1%-kal többet, az utóbbiak 1,3%-kal kevesebbet. Az átlagos tartózkodási idő 2017-ben változatlanul 2,3 nap volt. A több napra érkezők átlagos tartózkodási ideje 4,6%-kal, 5,4 napra csökkent.

2017-ben a Magyarországra tett külföldi beutazások száma 55 millió volt, 3,9%-kal több, mint egy évvel korábban. A beutazások 71%-a – 39 millió út – **egy napnál rövidebb idejű tartózkodás**¹¹ volt, amelynek száma az év során 4,1%-kal bővült. A **többnapos utazásoké** 3,5%-kal, 16 millióra nőtt.

A legnagyobb összegeket a Németországból (190 milliárd forint), az Ausztriából (188 milliárd forint) és a Romániából (157 milliárd forint) érkezők költötték. Az Egyesült Államokból utazók 135 milliárd forintot adtak ki termékekre és szolgáltatásokra.

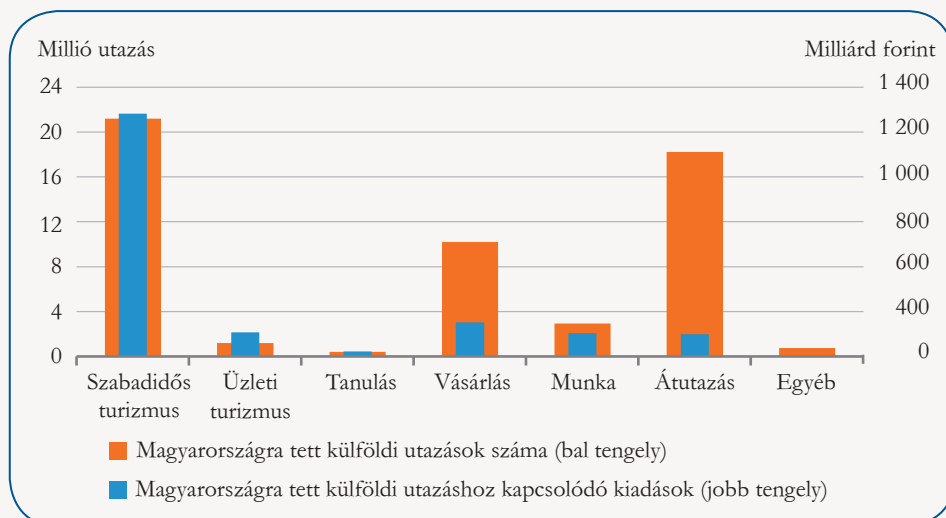
2017-ben a Magyarországra tett külföldi utazások egy főre eső, napi átlagos költsége 5,9%-kal, 14,7 ezer forintra nőtt. Az egy főre jutó napi átlagos kiadás a szabadidős célú utazások során 6,2%-os növekedéssel, 15,8 ezer forintra, az üzleti utazások esetében 3,5%-kal, 30,3 ezer forintra nőtt. Az egynapos utazások alkalmával átlagosan 11,9 ezer, a többnapos utazások során 16,0 ezer forintot költöttek a külföldi beutazók (400, illetve 1100 forinttal többet).

¹⁰ A nemzetközi előírásokkal összhangban a szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom turizmusadatai nem tartalmazzák a nemzetközi közlekedéssel kapcsolatos bevételeket és kiadásokat.

¹¹ Egynapos utazások.

10. ábra

**A Magyarországra tett külföldi utazások száma és
a hozzájuk kapcsolódó kiadások az utazás célja szerint, 2017**

A magyarok külföldi utazásai (import)

2017-ben a magyarok 816 milliárd forintot fordítottak külföldi utazásukhoz kapcsolódóan termékekre és szolgáltatásokra, ez 9,9%-kal haladta meg az előző évi értéket. A szabadidős **kiadások** összege 543, az üzleti célúaké 76 milliárd forintot tett ki, amelyek túlnyomó része a többnapos utazásokhoz kapcsolódott. Az egy napra kiutazóktól – akik arányukat tekintve a teljes látogatóforgalom közel kétharmadát adták – a kiadások mintegy ötöde, 159 milliárd forint származott. A többnapos külföldi utazásokon 657 milliárd forintot költöttek a magyarok, amelynek kilenczetedét szabadidős és üzleti célú utazásokon fizették ki.

A magyarok 2017-ben 57 millió napot töltöttek külföldön, ezzel **tartózkodási idejük** 4,7%-kal emelkedett az előző évihez viszonyítva. Az egy napra külföldre látogatók 8,1, a több napra utazók 3,8%-kal több időt töltöttek külföldön, mint egy évvel korábban. Az átlagos tartózkodási idő 2,8 nap volt, 2016-hoz képest csökkent.

2017-ben a magyarok 20 millió alkalommal utaztak külföldre, az utak közel kétharmada – 13 millió utazás – egynapos volt, amelyek során a szomszédos országokat keresték fel a magyarok. A legpreferáltabb célországok Ausztria és Szlovákia voltak, ebbe a két országba irányult az egynapos turisztikai utazások több mint négyötöde.

6,3%-kal gyakrabban utaztak a magyarok **több napra** külföldre, ezen utazások négyötöde volt szabadidős célú. A munkavégzési célú utak száma, az előző években tapasztalt növekedési tendenciát folytatva, jelentősen (13%-kal) nőtt. A turisztikai motivációjú, többnapos utazások célpontja a szomszédos **országok** közül elsősorban Ausztria, Szlovákia és Románia volt, ezen kívül még Németország képviselt nagyobb részarányt. Az utazások több mint nyolcztede az Európai Unió valamelyik tagországába irányult.

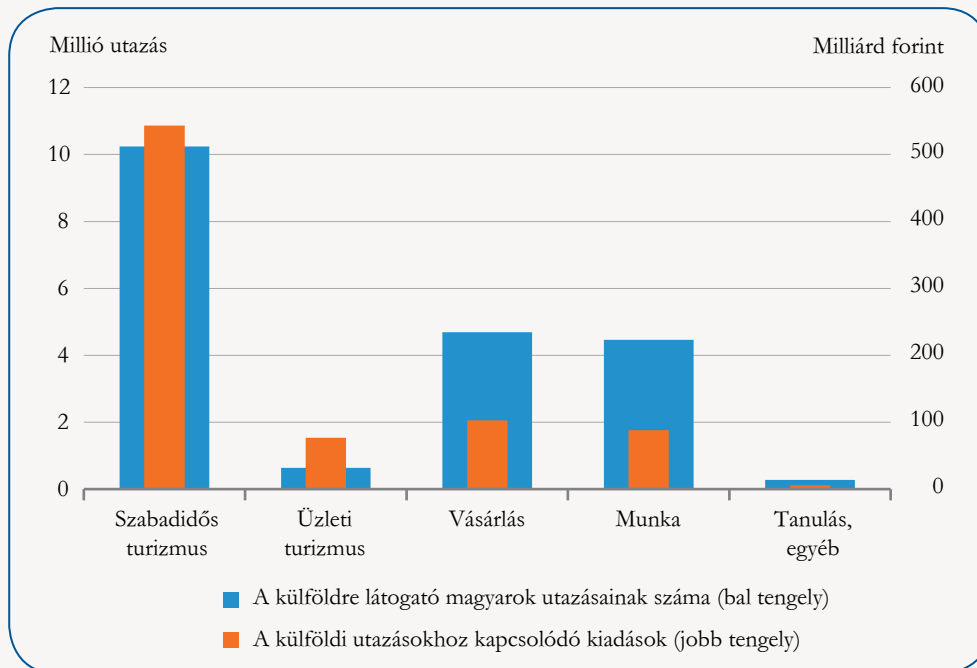
A magyarok külföldi utazásai során 2017-ben egy fő naponta átlagosan 14,3 ezer forintot költött, 5,0%-kal többet, mint 2016-ban. A napi átlagos költés az egynapos utak esetében 12,5 ezer, a többnapos utaknál 14,8 ezer forint volt.

Az utasforgalom egyenlege

2017-ben az utasforgalom többlete 1016 milliárd forint (3,3 milliárd euró) volt. Az utasforgalmi szolgáltatások exportja 6,3, importja 9,9%-kal nőtt. **Az egyenleg folyó áron 34 milliárd forinttal haladta meg az előző évi összeget.**

11. ábra

A külföldre látogató magyarok utazásainak száma és kiadásai az utazás célja szerint, 2017

4.1.2. Szállítási szolgáltatások

2017-ben a szállítási szolgáltatások bevétele 1856 milliárd, kiadása 1028 milliárd forintot tett ki, amely folyó áron az export 10, illetve az import 8,6%-os bővülését jelentette. A szolgáltatáscsoport külkereskedelmi egyenlege 828 milliárd forint volt, amely 91 milliárd forinttal haladta meg a 2016. évi aktívumot.

A szállítási szolgáltatásokon belül nőtt a légi, a közúti, a csővezetékes szállítás és villamosenergia-átvitel, a vasúti és a belvízi szállítás egyenlege.

Az egyenleg növekedéséhez 6,6-szer nagyobb mértékben járultak hozzá a légi (84 milliárd forint), mint a közúti (13 milliárd forint) szállítási szolgáltatások. Legkisebb mértékben a belvízi szállítási szolgáltatások (0,2 milliárd forint) többlete nőtt.

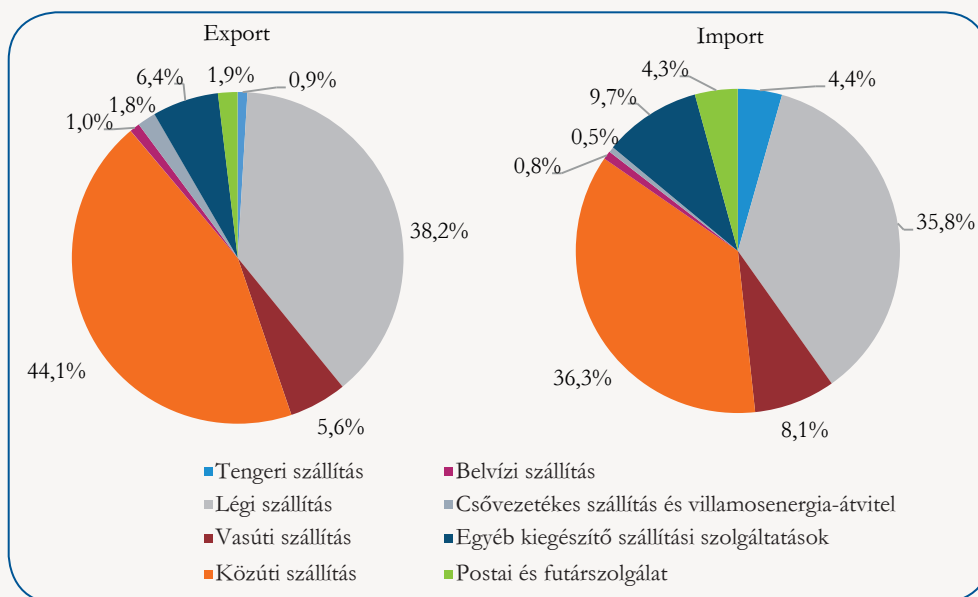
A teljes szállítási szolgáltatásexport 44, és az import 36%-át adó közúti szállítási szolgáltatások bevételei 5,9, kiadásai 9,6%-kal emelkedtek. A szállítási szolgáltatásokon belül a közúti szállítás részesedése csak minimálisan változott 2016-hoz képest.

2017-ben a légi szállítási szolgáltatások bevételei 18, kiadásai 6,7%-kal emelkedtek. A légi szállítási szolgáltatásoknak a teljes szállítási forgalmon belüli részaránya 2016-hoz képest az exportban 2,5 százalékponttal nőtt, amely a repült utak és az utasszám gyarapodásának köszönhető.

A kisebb volumenű tevékenységek közül a csővezetékes szállítás és villamosenergia-átviteli szolgáltatások kiadásai 36%-kal csökkentek, bevételei 28%-kal növekedtek.

12. ábra

A szállítás külkereskedelmi forgalmának szállítási módokat szerinti megoszlása, 2017

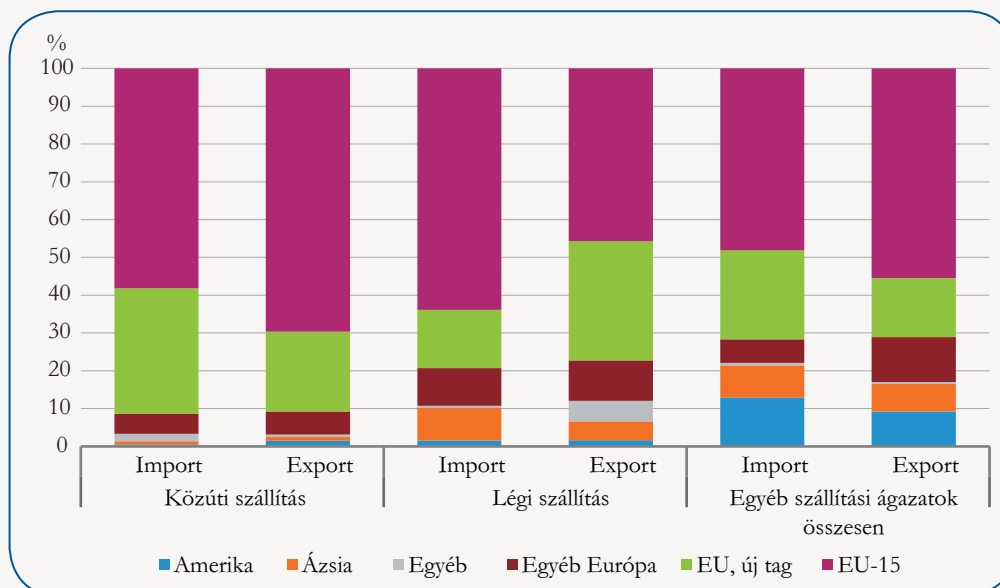
A szállítási ágazatok forgalmából az export 91, az import 89%-a az európai országok viszonylatában realizálódott, ezen belül is az uniós tagországok domináltak (a bevételek és a kiadások egyaránt 82%-ával). Minden szegmensben kiemelkedő az EU-15 országainak részesedése.

A közúti szállításnál a földrajzi adottságok miatt az európai kontinens országainak részaránya az exportban és az importban is elérte a 97%-ot. A legjelentősebb gazdasági kapcsolatok a régebbi EU-tagországokkal alakultak ki. Az összes bevételből a legnagyobb hányad Németország viszonylatában realizálódott (23%-kal), amelyet Ausztria követett (18%-kal). Kiadási oldalon is Németország volt a legfontosabb partner, szintén 23%-kal.

2017-ben a légi szállítási ágazat bevételeinek 88, kiadásának 89%-a az európai kontinenshez kötődött. Az exportban a legnagyobb részarányt az Egyesült Királyság képviselte (17%-kal), a rangsorban e mögött szorosan az új tagállamok közül Románia és Lengyelország (11–11%-kal) következett. Az importban legjelentősebb hányaddal bíró országok Belgium (15%-kal), Németország (14%-kal), az Egyesült Királyság (10%-kal) és Írország (8%-kal) voltak.

13. ábra

A szállítási ágazatok forgalmának földrajzi megoszlása, 2017

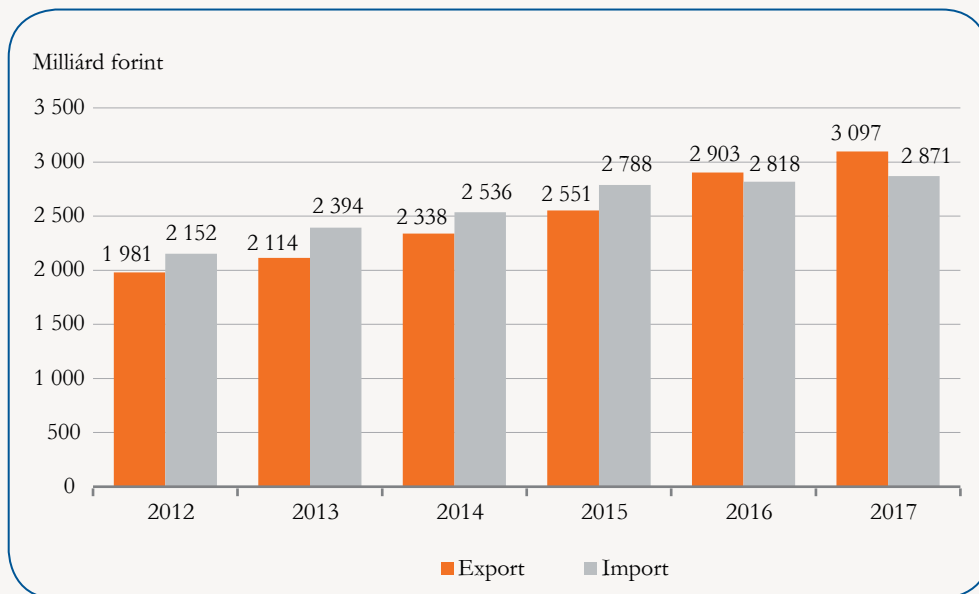

4.1.3. Üzleti és kormányzati szolgáltatások

2017-ben az üzleti szolgáltatások bevétele 3097, kiadása 2871 milliárd forintot tett ki, ez adta a teljes szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom 42, illetve 60%-át. E szolgáltatáscsoport kereskedelmében 2012–2015-ben hiány keletkezett, 2016-ban viszont többlet alakult ki, ami 2017-ben tovább nőtt. Az üzleti szolgáltatások bevétele folyó áron 6,7, kiadása 1,9%-kal emelkedett a 2016. évihez képest. A szolgáltatáscsoport külkereskedelmének egyenlege 141 milliárd forinttal javult az előző évihez viszonyítva.

14. ábra

Az üzleti szolgáltatások bevétele és kiadása

Az üzleti szolgáltatások jelentősebb súlyú alcsoportjai közül a számítástechnikai és információs szolgáltatásokból származó bevétel 12, az ehhez kapcsolódó kiadás 5,6%-kal nőtt. A szellemi tulajdon használatáért kapott díjak összege 2,7%-kal csökkent, a fizetett díjak összege 5,1%-kal emelkedett.

A legnagyobb alcsoport, az egyéb üzleti szolgáltatások exportja 3,4%-kal nőtt, importja 1,3%-kal mérséklődött 2016-hoz viszonyítva, így e szolgáltatáscsoport passzívuma 63 milliárd forintot tett ki 2017-ben. Az egyéb üzleti szolgáltatásokon belül az üzletviteli tanácsadás és PR-szolgáltatások exportja 11%-kal csökkent, importja 2,9%-kal nőtt. A kutatás-fejlesztési szolgáltatások passzívuma 31 milliárd forint volt, az export 14%-kal emelkedett, az import viszont 15%-kal visszaesett az egy évvel korábbihoz képest. A jelentős súllyal bíró egyéb, máshova nem sorolt üzleti, szakmai szolgáltatások exportja 7,9, importja 9,4%-kal emelkedett.

A kisebb súlyt képviselő alcsoportok közül a személyes, kulturális és szórakoztatási szolgáltatások exportja 34, importja 16%-kal nőtt.

19. tábla

Az üzleti szolgáltatások forgalmának alakulása szolgáltatáscsoportonként, 2017

(%)

Üzleti szolgáltatások	Export		Import	
	megoszlás	előző év=100,0	megoszlás	előző év=100,0
Távközlési szolgáltatások	1,4	104,4	2,7	114,4
Építési-szerelési szolgáltatások	3,0	89,5	1,8	117,6
Biztosítási szolgáltatások	1,5	625,4	1,9	103,4
Pénzügyi szolgáltatások	3,6	119,7	4,1	93,2
Számítástechnikai és információs szolgáltatások	18,1	111,7	12,2	105,6
Szellemi tulajdon használatáért kapott/fizetett díjak	15,8	97,3	14,9	105,1
Személyes, kulturális és szórakoztatási szolgáltatások	6,2	133,8	6,0	115,6
Egyéb üzleti szolgáltatások	50,3	103,4	56,5	98,7
Ezen belül:				
Egyéb, kereskedelemhez kapcsolódó szolgáltatások	1,5	91,8	3,7	97,6
Számviteli, könyvelési, könyvvizsgálói és adótanácsadói szolgáltatások	7,3	120,4	0,8	94,6
Üzletviteli tanácsadás és PR-szolgáltatások	10,5	88,7	17,0	102,9
Kutatás-fejlesztési szolgáltatások	6,3	113,7	7,9	85,2
Építészeti, mérnöki, tudományos és egyéb műszaki szolgáltatások	4,8	98,3	3,4	68,4
Egyéb, máshová nem sorolt üzleti, szakmai szolgáltatások	14,8	107,9	17,5	109,4
Üzleti szolgáltatások összesen	100,0	106,7	100,0	101,9

2017-ben az üzleti szolgáltatások **exportjában** hazánk legfontosabb partnere Németország volt, a bevétel 18%-a innen származott. A Németországba irányuló export 8,4%-kal nőtt 2016-hoz képest, amelyhez jelentősen hozzájárult a kutatás-fejlesztési szolgáltatások, valamint a számviteli, könyvelési, könyvvizsgálói és adótanácsadói szolgáltatások növekedése.

Második legjelentősebb partnerünk az Egyesült Államok, a harmadik az Egyesült Királyság volt, az üzleti szolgáltatásokból származó bevétel 14, illetve 11%-ával. Az Egyesült Államokba irányuló exportunk az előző évhez képest 5,8%-kal csökkent. Az üzletviteli tanácsadás és PR-szolgáltatások értéke jelentősen visszaesett, ugyanakkor a személyes, kulturális és szórakoztatási szolgáltatások értéke nagymértékben növekedett. Az Egyesült Királyságba irányuló export 22%-kal bővült, amelynek hátterében alapvetően a személyes, kulturális és szórakoztatási szolgáltatások értékének növekedése áll.

2017-ben az üzleti szolgáltatások **importjában** is Németország volt hazánk legkiemelkedőbb partnere, a kiadás 22%-a ebben az irányban realizálódott. A Németországhoz kapcsolódó behozatali forgalom kis mértékben, 0,5%-kal nőtt. A szellemi tulajdon használatáért fizetett díjak, valamint az egyéb, máshová nem sorolt üzleti, szakmai szolgáltatások emelkedtek, a kutatás-fejlesztési szolgáltatások jelentősen csökkentek.

Második legfontosabb importpartnerünk az Egyesült Államok, harmadik az Egyesült Királyság volt, az üzleti szolgáltatásokból való 13, illetve 10%-os részesedéssel. Az Egyesült Államok irányából 1,3%-kal mérséklődött az üzleti szolgáltatások importja, az Egyesült Királyság viszonylatában 8,1%-kal nőtt. Az Egyesült Államok esetében a szellemi tulajdon használatáért fizetett díjak nagymértékben csökkentek, az egyéb, máshová nem sorolt üzleti, szakmai szolgáltatások jelentősen emelkedtek. Az Egyesült Királyság vonatkozásában a növekedést főként a szellemi tulajdon használatáért fizetett díjak változása okozta.

Az üzleti szolgáltatások tekintetében a forgalom jelentős része (az export 65, az import 71%-a) az Európai Unió tagállamaival bonyolódott le. Az uniós országok viszonylatában az üzleti szolgáltatások exportja 10, importja 2,4%-kal nőtt a 2016. évihez képest.

A **kormányzati szolgáltatások** a teljes szolgáltatás- külkereskedelmi forgalom csekély, 1% alatti részét tették ki. 2017-ben a kormányzati szolgáltatások bevétele 35, kiadása 47 milliárd forint volt, amely mind az export, mind az import kismértékű növekedését jelentette 2016-hoz viszonyítva.

4.2. A szolgáltatás- külkereskedelem alakulása vállalati jellemzők szerint

A szolgáltatások egy részét (pl. turizmus, pénzügyi és biztosítási szolgáltatások az üzleti szolgáltatásokon belül) nem vizsgáljuk ebben a fejezetben, ugyanis ezen adatokat nem minden esetben, vagy egyáltalán nem lehet vállalatokhoz rendelni, ezáltal besorolni például tulajdonosi szerkezet vagy létszám-kategória alapján. A fennmaradó tevékenységek aránya a szolgáltatás- külkereskedelemben belül mind az importban (76%), mind az exportban (65%) jelentős, ezért ezek változása nagy hatással van egy adott időszak egyenlegének alakulására.

4.2.1. Üzleti szolgáltatások

A szolgáltatás- külkereskedelemben a magyar gazdaság szereplőit elsősorban az *üzleti szolgáltatások* igénybevétele, illetve nyújtása jellemzi. Importoldalán ezen szolgáltatások forgalmának a 43%-át az árutermelő ágakban működő vállalkozások veszik igénybe. Exportoldalán az egyéb szolgáltatásokat főtevékenységként nyújtó vállalatok szerepe a meghatározó, 2017-ben 40%-os volt a részesedésük.

20. tábla

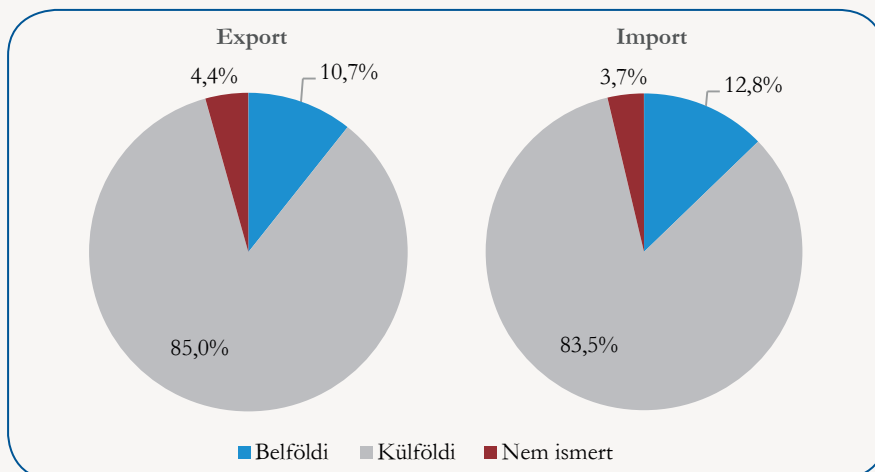
Az üzleti szolgáltatások forgalmának gazdasági ágak szerinti megoszlása, 2017*

Gazdasági ágak	Export, millió forint	Megoszlás, %	Import, millió forint	Megoszlás, %
Mezőgazdaság és ipar	598 858	20,4	1 162 310	43,0
Kereskedelem	205 408	7,0	310 856	11,5
Szállítás és raktározás	32 532	1,1	77 400	2,9
Információ, kommunikáció	911 977	31,0	549 914	20,4
Egyéb ágak	1 189 672	40,5	600 146	22,2
Összesen	2 938 447	100,0	2 700 627	100,0

* Kivéve pénzügy, biztosítás.

15. ábra

Az üzleti szolgáltatás- külkereskedelmet lebonyolító vállalatok tulajdonosi szerinti megoszlása, 2017*

* Kivéve pénzügy, biztosítás.

A szolgáltatás-külkereskedelem résztvevőinek tulajdonosi szerkezetében nem történt jelentős változás az előző évekhez képest. A forgalom mindkét irányában a kereskedelem több mint háromnegyedét a többségi külföldi tulajdonú vállalatok bonyolították le. Ezek dominanciája különösen az üzleti szolgáltatások kereskedelmére jellemző, ahol az importban 84, az exportban 85%-os részarányt képviseltek. Ezen belül a külföldi vállalatok a legnagyobb súllyal a számítástechnikai szolgáltatások, valamint a szellemi tulajdonnal kapcsolatos szolgáltatások külkereskedelmében vettek részt.

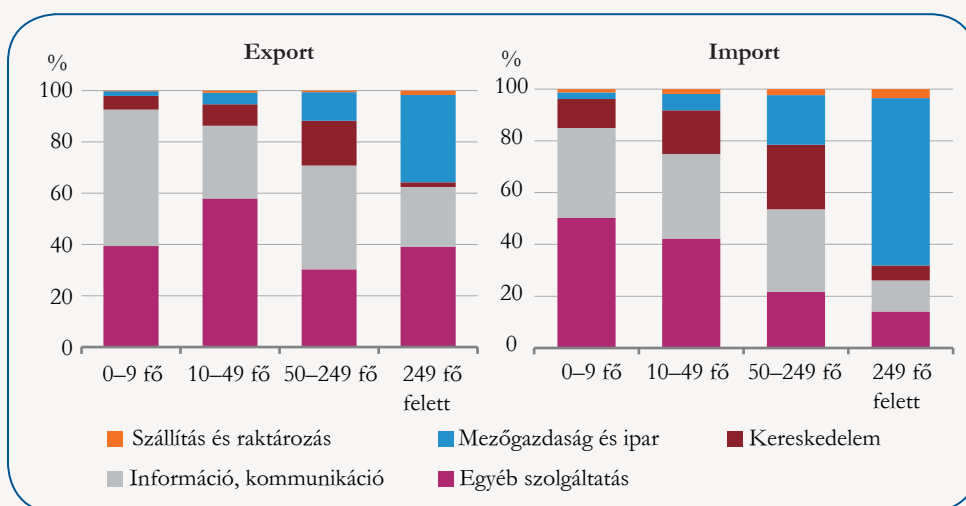
Az üzleti szolgáltatásokon belül a nagyvállalkozások (legalább 250 főt foglalkoztató cégek) részesedése az importban 59, míg az exportban 49% volt. A középvállalatoknak mindössze az exportban elért részesedése haladta meg a 20%-ot. Minél kevesebb alkalmazottal dolgozott egy gazdasági szereplő, annál kisebb mértékben járult hozzá a szolgáltatás-külkereskedelmi többletéhez.

Az 50 és 249 fő közötti foglalkoztatottal rendelkező vállalkozások az üzleti szolgáltatások importjának 19%-át bonyolították le, ezen belül az információ és kommunikáció részesedése volt a legkiemelkedőbb (32%), ezt követte a kereskedelem, az egyéb szolgáltatás és a termelő ágak (25, 22 és 19%). A szállítási és raktározási ágazat csupán 2%-ban járult hozzá az importforgalomhoz.

Az üzleti szolgáltatások exportjának csaknem felét a legalább 250 fős nagyvállalatok realizálták, közülük az egyéb szolgáltatást, valamint a mezőgazdasági és ipari tevékenységet végző vállalkozások képviseltek jelentős arányt. A 10–49 fős és 50–249 fős vállalatok 18, és 24%-kal részesedtek az exportból. A 10 fő alatti vállalkozások részesedése 2017-ben nem érte el a 10%-ot.

16. ábra

Az üzleti szolgáltatások forgalmának megoszlása a vállalkozások ágazati besorolása és létszáma alapján, 2017*

* Kivéve pénzügy, biztosítás.

4.2.2. Szállítási szolgáltatások

A *szállítási szolgáltatások* a teljes szolgáltatás-külkereskedelmi import 21, az export 25%-át adták. Ezeket a szolgáltatásokat jellemzően a szállítási ágazatba sorolt vállalkozások nyújtották, részesedésük az exportból 96% volt, valamint ők vették igénybe a legtöbb ilyen jellegű szolgáltatást is (66%). Importon belül még a termelő ágazatba sorolt cégekhez tartozott jelentős forgalom (21%).

A *szállítási szolgáltatások* létszám-kategória szerinti megoszlása koncentráltabb, mint az üzleti szolgáltatásoké, ugyanis exportban a nagyvállalatok bonyolították le a teljes forgalom 67%-át, míg importban az arányuk 45%-ot ért el. Az 50 és 249 fő közötti alkalmazottat foglalkoztató vállalkozások részesedése az exportban 20, az importban pedig 27%-os volt.

A külföldi érdekeltségű vállalkozások a szállítási szolgáltatások exportjának a 73, az importszolgáltatásoknak pedig a 87%-át bonyolították. Ez 3,3, illetve 4,2 százalékponttal haladta meg az export és import előző évi részarányát. A hazai tulajdonú vállalkozások részesedése az exportból jelentősebb (26%), és

ezen belül is a több mint 249 főt alkalmazó cégek aránya volt magasabb, amelyek forgalma az összes exportforgalom 13%-át tette ki.

A külföldi érdekeltségű vállalkozások a szállítási szolgáltatások exportjának a 73, az importszolgáltatásoknak a 87%-át bonyolították. Ez 3,3, illetve 4,2 százalékponttal haladta meg az export és import előző évi részarányát. A hazai tulajdonú vállalkozások részesedése az exportból jelentősebb (26%), és ezen belül is a több mint 249 főt alkalmazó cégek aránya volt magasabb, amelyek forgalma az összes exportforgalom 13%-át tette ki.

21. tábla

Szállítási szolgáltatások forgalma létszám-kategória és tulajdonosi szerkezet szerint, 2017

(millió forint)

Tulajdonos	0–9 fő	10–49 fő	50–249 fő	249 fő felett	Összesen
Export					
Belföldi	16 297	89 617	144 259	237 999	488 172
Külföldi	19 147	105 495	224 918	1 012 926	1 362 487
Nem ismert	806	3 505	658	216	5 185
Összesen	36 251	198 617	369 834	1 251 142	1 855 845
Import					
Belföldi	12 365	31 759	34 030	39 143	117 298
Külföldi	67 852	165 517	242 082	420 821	896 272
Nem ismert	6 670	4 621	1 428	1 286	14 004
Összesen	86 887	201 897	277 541	461 250	1 027 575

Az üzleti és szállítási szolgáltatásokat együtt vizsgálva (kivéve a pénzügyi és biztosítási szolgáltatásokat), az árutermelő ágak is jelentős mértékben részt vettek a szolgáltatás-külkereskedelemben, mivel a forgalom közel negyede ezen a területen bonyolódott. A nagyvállalatok a teljes forgalom több mint felét adták, valamint a külföldi háttérű cégek szerepe sokkal meghatározóbb volt a hazai tulajdonú vállalkozásokénál. A legtöbb szolgáltatást a szállítással és raktározással foglalkozó, külföldi tulajdonban lévő nagyvállalatok nyújtották (az üzleti és szállítási szolgáltatások exportjának 28%-át), míg importban a mezőgazdasági és ipari vállalatok szerepe volt kiemelkedő (üzleti és szállítási szolgáltatások importjának 32%-a), amelyek ugyancsak külföldi tulajdoni háttérrel, és jellemzően 249 főt meghaladó alkalmazotti létszámmal rendelkeztek.

5. Módszertani információk

Külkereskedelmi termékforgalom

A külkereskedelmi termékforgalom statisztikai rendszere a nemzetközi termékforgalmi statisztika megfigyelésére vonatkozó ENSZ-ajánlásokban közzétett alapelvek, fogalmak és meghatározások figyelembevételével készül. Az Európai Unió rendeletei szabályozzák két alrendszerének működését: az unió tagállamaival lebonyolított (a továbbiakban uniós) forgalomra vonatkozóan az Európai Parlament és Tanács 638/2004/EK és Bizottság 1982/2004/EK rendeletei az irányadóak, míg az unió kívüli országokkal folytatott (a továbbiakban unió kívüli) kereskedelem statisztikája az Európai Parlament és a Tanács 471/2009/EK, valamint a Bizottság 92/2010/EK és 113/2010/EK rendeleteinek előírásai szerint készül.

Magyarország külkereskedelmi termékforgalma az uniós és az unió kívüli forgalom összege.

Az adatok forrása: az uniós kereskedelemre vonatkozóan a forgalmazó vállalatoktól kérdőíven begyűjtött adatok, míg az unió kívüli forgalom tekintetében a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vám eljárás keretében begyűjtött adatai, valamint egyes, Magyarországon központi vámkezelési engedélyt használó cégektől közvetlenül begyűjtött adatok állnak rendelkezésre. A villamosenergia-forgalmi adatok adminisztratív adatforrások felhasználásával kerülnek összeállításra. Az adatok statisztikai feldolgozása a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) szakmai irányításával folyik.

Az uniós forgalom adatait a KSH – a vonatkozó rendeleteknek megfelelően – nem teljeskörűen gyűjti be. A forgalmazók közel kilenctizede (a kis- és közepes vállalkozások döntő többsége) mentesül az adatszolgáltatási kötelezettség alól, de ezáltal mindössze a teljes forgalom mintegy 3–7%-a kerül ki a statisztikai megfigyelés köréből. Az adatszolgáltatás alól (teljesen vagy részlegesen) felmentett, valamint a kötelezettségüknek eleget nem tevő vállalatok adatait a KSH adminisztratív adatforrások és idősorok felhasználásával becsli és pótolja.

A megfigyelés köre: a külkereskedelmi termékforgalom jellemzően rezidens és nem rezidens gazdasági alanyok között bonyolódik. A külkereskedelmi forgalom megfigyelése az ország gazdasági területének határát átlépő termékek számbavételén alapul, azzal a megkötéssel, hogy – az aktív feldolgozás vagy vámfelügyelet melletti feldolgozás miatt szállított áruk kivételével – vámraktárakba külföldről belépő, illetve onnan külföldre szállított termékek nem szerepelnek a statisztikában, a vámbelföld és a vámraktárak közötti forgalom azonban igen.

A megfigyelt ügyletek döntő többsége adásvétel, de a külkereskedelmi termékforgalomba tulajdonosváltással nem járó és/vagy ellenszolgáltatás nélküli esetek is tartoznak. Így az adatok tartalmazzák például a bérfeldolgozásra szállított anyagokat, és a munka elvégzése után visszaszállított késztermékeket (mindkét esetben azok teljes értékén), a pénzügyilízings-ügyleteket (a lízingelt áru kamat és kezelési költségek nélküli piaci értékén) és a térti árukat, valamint néhány speciális termék behozatalát és kivitelét is (pl. vezetéken szállított gáz és elektromos áram).

Nem tartoznak a megfigyelésbe a szolgáltatási ügyletek (pl. javítás, operatív lízing, közvetlen reexport) keretében szállított áruk, az ország területén külföldi közlekedési eszközök részére eladott, illetve hazai közlekedési eszközök részére külföldön vásárolt üzemanyag stb. (Részletes felsorolás „A magyar külkereskedelmi termékforgalmi statisztika módszertana” (KSH, Budapest, 2005) című kiadványban található.)

A külkereskedelmi termékforgalom értéke behozatal esetében c.i.f.-, kivitel esetében f.o.b.-paritáson kifejezett érték. C.i.f.: a behozott áru piaci értéke a magyar határon, beleértve a szállítással kapcsolatos összes – a magyar határig felmerülő – költséget és a szállítás alatti biztosítást. F.o.b.: a kivitt áru piaci értéke a magyar határon, beleértve az árunak a határig szállításával kapcsolatban felmerülő szállítási és biztosítási költségeket.

A forintban közölt értékadatok uniós forgalom esetén az adatszolgáltató számviteli politikájában meghatározott banknak a beérkezés vagy kiszállítás napján érvényes napi deviza-középárfolyama alapján áll-

nak elő. Unión kívüli forgalom esetén az átszámítás az áru vámkezelését megelőző hónap utolsó előtti szerdáján jegyzett MNB-devizaárfolyam alapján történik. Az euró- és dollárértékadatok előállítását a forintadatokból, uniós forgalom esetén havi átlagos MNB-árfolyam alapján, uniós forgalom esetén a fenti módszerrel történik.

A külkereskedelmi forgalom egyenlege a kiviteli és a behozatali forgalom értékének különbsége.

Az áruszerkezeti csoportosítás az ENSZ egységes nemzetközi kereskedelmi termékjegyzéke (SITC Rev. 4.) szerint készült.

Az alapadatok begyűjtése az EU-tagállamok számára kötelezően előírt vám- és külkereskedelemszisztemi osztályozás, a kombinált nómenklátúra (CN) szerint valósul meg.

Az egyes országcsoportok tartalma

EU-15: Ausztria, Belgium, Dánia, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Írország, Luxemburg, Egyesült Királyság, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország, Svédország; új tagállamok: Bulgária, Ciprus, Csehország, Észtország, Horvátország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Málta, Románia, Szlovákia, Szlovénia; EU-28: a két előző csoport együttesen. A további ország besorolása a földrajzi elhelyezkedésük alapján történik.

A kivitel országcsoportonként részletezett adatai rendeltetési országok szerinti, a behozatali feladási ország szerinti számbavételen alapulnak.

A vállalati jellemzők szerinti külkereskedelmi termékforgalom a kijelölt forgalmazók adatai mellett tartalmazza az Intrastat adatszolgáltatásra nem kötelezett forgalmazók adatait is, részben tartalmazza a vámregisztrációk forgalmát, de nem foglalja magába a villamosenergia-kereskedők által lebonyolított forgalmat, valamint a magánforgalmat. Az áfa- és a vámregisztrációk forgalmát a velük kapcsolatban lévő rezidens vállalatoknak számoljuk el, ha a belföldi partnerről rendelkezünk információval. Az áfaregisztrációknak definíció szerint nincs alkalmazottjuk, ezért a „nem ismert” létszám-kategóriába kerülnek, ha a belföldi kapcsolataikról nincs információ. A partnerkapcsolatok számításánál az intrastat adatszolgáltatásra nem kötelezett vállalatok esetében az ún. A60-as áfa összesítő nyilatkozat adatait vettük figyelembe, ezért táblázatban a „nem ismert” kategória azt jelenti, hogy a vállalkozás nyilatkozata nem áll rendelkezésünkre. A termékek jellege szerint az import- és az exportforgalom a TESZOR (Termékek Tevékenység Szerinti Osztályozása) csoportok összevonásával készült. Az Intrastat adatszolgáltatásra nem kötelezett vállalatok által forgalmazott termékekről nincs egyedi (vállalati szintű) információ, ezt becsléssel állapítjuk meg.

Árindexek

A külkereskedelmi termékforgalom árszintváltozásának mérésére a tényleges piaci árak megfigyelésén alapuló árindexeket számít a KSH. A homogén termékcsoportok (élelmiszerek, nyersanyagok, energiahordozók) indexeinek becslése a külkereskedelmi termékforgalmi statisztika keretében begyűjtött mennyiségi és értékadataiból számított egységértékeken alapul. Az árak alakulása szempontjából heterogén termékcsoportoknál (feldolgozott termékek, valamint a gépek és szállítóeszközök) az árszintváltozást vállalati adatközlésből származó, reprezentáns termékek tényleges tranzakciós áraiból számítja a KSH. Az indexek Fisher-formula szerint készülnek, teljes termékforgalmi súlyok felhasználásával.

A volumenindex a forintértékindexből a bázisidőszak és a tárgyidőszak között bekövetkezett forintárszint-változás hatásának kiszűrésével készül, vagyis a volumenindex az értékindex és a megfelelő árindex hányadosa.

Fogalmak

C.i.f/f.o.b konverzió: fuvarparitás miatti konverzió.

Áfaregisztrációk: nem rezidens vállalkozások, amelyek gazdasági tevékenységet folytatnak Magyarország területén.

Bunker üzemanyag exportja: a szállítóeszközzel rendelkező külföldi vállalatok által Magyarországon vásárolt kereskedelmi célú üzemanyag értéke.

Bunker üzemanyag importja: a szállítóeszközzel rendelkező magyar vállalatok által külföldön vásárolt üzemanyag értéke.

Módszertani források

A magyar külkereskedelmi termékforgalmi statisztika módszertana (KSH, Budapest, 2005).

A KSH honlapján közzétett módszertani információk (metaadatok) az alábbi címen érhetők el:

http://www.ksh.hu/apps/meta.objektum?p_lang=HU&p_menu_id=120&p_ot_id=100&p_obj_id=QKT&p_session_id=31589148

A külkereskedelmi termékforgalmi árstatisztika módszertana az alábbi linken érhető el:

http://www.ksh.hu/apps/meta.objektum?p_lang=HU&p_menu_id=120&p_ot_id=100&p_obj_id=QSK&p_session_id=31589148

Szolgáltatás-külkereskedelem

A szolgáltatás-külkereskedelmi adatok összeállítása a 184/2005/EK, az 555/2012/EU és a 707/2009/EK-rendeletek (a fizetési mérleggel, a szolgáltatások nemzetközi kereskedelmével és a közvetlen külföldi befektetésekkel kapcsolatos közösségi statisztikákról) alapján történik.

Az adatok forrása: a KSH adatgyűjtései; a hiányzó adatok pótlása és teljeskörűsítése adminisztratív adatforrások felhasználásával történik.

Szolgáltatások külkereskedelme: minden olyan magánjogi szerződésen alapuló ügylet, amelynek során egy ország rezidense nem rezidens részére szolgáltatást nyújt (export), illetve nem rezidenstől szolgáltatást vesz igénybe (import).

Szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom értéke: a szolgáltatásoknak a számlán feltüntetett, forgalmi adó nélküli értéke. Amennyiben az ügylet devizában valósul meg, a forintra való átszámítás a teljesítés időpontjában érvényes, hivatalos MNB-devizaárfolyam alapján történik.

A szolgáltatások teljesítése: a rezidens és nem rezidens közötti szolgáltatásügylet lebonyolításának tényleges időpontja, azaz amikor a szolgáltatást nyújtották, illetve igénybe vették. Ez eltérhet a pénzügyi teljesítéstől.

Adatok revideálása: a jelenleg publikált adatok a 2018. év zárását követően 2019 márciusában revideálásra kerülnek.

A szolgáltatások az alábbi tevékenység és partnerország szerinti csoportosításban kerülnek megfigyelésre és publikálásra:

Turizmus: külföldiek magyarországi kiadásai; magyarok külföldi költései. A nemzetközi előírásokkal összhangban a szolgáltatás-külkereskedelmi forgalom turizmusadatai nem tartalmazzák a nemzetközi közlekedéssel kapcsolatos bevételeket és kiadásokat, amelyek azonban szerepelnek a „Nemzetközi turisztikai kereslet” című kiadvány adatai között, ezzel szemben tartalmazzák az illegális szolgáltatásokkal kapcsolatos tételeket is.

Szállítási szolgáltatások módozatokként: tengeri szállítás, légi szállítás, vasúti szállítás, közúti szállítás, belvízi szállítás, csővezetékes szállítás és villamosenergia-átvitel, egyéb kiegészítő szállítási szolgáltatások, postai és futárszolgálat.

Üzleti szolgáltatások az alábbi csoportok szerint: távközlési szolgáltatások, építési-szerelési szolgáltatások, biztosítási szolgáltatások, pénzügyi szolgáltatások, számítástechnikai és információs szolgáltatások, szellemi tulajdon használatáért kapott/fizetett díjak, egyéb üzleti szolgáltatások, valamint személyes, kulturális és szórakoztatási szolgáltatások.

Kormányzati szolgáltatások: nagykövetségek és konzulátusok; katonai egységek és ügynökségek; egyéb, máshová nem sorolt kormányzati szolgáltatások.

Partnerország: a turizmusban az utazót küldő ország, a külföldre utazó magyar állampolgárok esetében a célország. Szállítási szolgáltatásoknál exportban a számlát fizető, importban a számlát kiállító honossága szerinti ország. Üzleti szolgáltatások esetén az az ország, amelyben a szolgáltatás-külkereskedelmi ügyletben részt vevő külföldi gazdasági szervezetet bejegyezték.

Az egyes országcsoportok tartalma megegyezik a külkereskedelmi termékforgalom esetében megadottal.

A KSH honlapján közzétett módszertani információk (metaadatok) az alábbi címen érhetők el:

http://www.ksh.hu/apps/meta.objektum?p_lang=HU&p_menu_id=110&p_ot_id=100&p_obj_id=QKS&p_session_id=23550740

A szolgáltatás-külkereskedelmi adatok vállalati jellemzők szerinti elemzésének pontos módszertana jelenleg kialakítás alatt áll európai uniós szinten. Jelen elemzés a kijelölt szolgáltatók adatai mellett tartalmazza az adatszolgáltatásra nem kötelezett szolgáltatók adatait is, részben tartalmazza az üzleti szolgáltatások forgalmát, de nem foglalja magába a biztosítási és pénzügyi szolgáltatásokat. Az adatszolgáltatásra nem kötelezett vállalatok esetében az áfa összesítő nyilatkozat adatait vettük figyelembe. A szolgáltatások jellege szerint az import- és az exportforgalom a TEÁOR (Tevékenységek Egységes Ágazati Osztályozási Rendszere) csoportok összevonásával készült. Az adatszolgáltatásra nem kötelezett vállalatok igénybevett szolgáltatásairól nincs egyedi (vállalati szintű) információnk, ezt becsléssel állapítjuk meg.

Módszertani források

Manual on Statistics of International Trade in Services (2010), Balance of Payments and International Investment Position Manual, 6th edition (IMF, 2009).

Jelmagyarázat:

- .. = Az adat nem ismeretes.
- 0 = A mutató értéke olyan kicsi, hogy kerekítve zérust ad.
- x = A mutató nem értelmezhető.

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Lépjen velünk kapcsolatba!](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789